

Lagrådsremiss

Explosiva varor – förbättrade möjligheter till kontroll

Regeringen överlämnar denna remiss till Lagrådet.

Stockholm den 15 januari 2026

Carl-Oskar Bohlin

Samuel Rudvall
(Försvarsdepartementet)

Lagrådsremissens huvudsakliga innehåll

De senaste åren har antalet sprängdåd i samhället ökat kraftigt. Personer i kriminella miljöer använder allt oftare sprängmedel på offentliga platser, på andra platser där allmänheten vistas och direkt mot enskilda personers bostäder som en del av kriminella uppgörelser. Sprängdåden utförs ofta av personer inom den organiserade brottsligheten och inte sällan används legala sprängmedel som kommit i orätta händer.

Det är av största vikt att motverka denna utveckling och förhindra att kriminella har tillgång till explosiva varor. I lagrådsremissen föreslår regeringen därför följande:

- En tillståndspliktig verksamhet ska snarast anmäla till tillståndsmyndigheten om en deltagare, föreståndare eller person med betydande inflytande inte längre deltar i, förestår eller har ett sådant inflytande över verksamheten.
- Polismyndigheten ska kunna överklaga beslut om att bevilja tillstånd till brandfarliga och explosiva varor samt beslut om att godkänna föreståndare och deltagare i verksamhet med explosiva varor.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2026.

Innehållsförteckning

1	Beslut	3
2	Förslag till lag om ändring i lagen (2010:1011) om brandfarliga och explosiva varor	4
3	Ärendet och dess beredning	6
4	Brandfarliga och explosiva varor	6
4.1	Regleringen om brandfarliga och explosiva varor	6
4.2	Tillståndskravet för brandfarliga och explosiva varor	7
4.3	Sprängdåden i samhället ökar	9
4.4	Nyligen genomförda ändringar i regelverket	10
5	Några frågor om ansvarsfördelning, tillstånd och sekretess	10
5.1	Ansvaret för tillståndsprövningen och personliga tillstånd	11
5.1.1	Ansvarsfördelningen vid tillståndsprövningen	11
5.1.2	Personliga tillstånd och lämplighetsprövningar	13
5.2	Det införs inte någon ny sekretessbrytande bestämmelse	18
5.3	Hanteringen av överblivet material efter ett upphört eller återkallat tillstånd	21
6	Förbättrade möjligheter till kontroll av explosiva varor	28
6.1	En möjlighet för Polismyndigheten att överklaga vissa beslut	28
6.2	Anmälan av personer som slutar i en verksamhet	34
7	Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser	37
8	Konsekvenser av lagförslagen	38
8.1	Konsekvenser för det brottsförebyggande arbetet	38
8.2	Konsekvenser för statliga myndigheter och kommuner	39
8.3	Konsekvenser för företag och enskilda	41
8.4	Övriga konsekvenser	42
9	Författningskommentar	43
Bilaga 1	Sammanfattning av departementspromemorian En ändamålsenlig hantering av tillstånd och tillsyn av explosiva varor (Ds 2025:6)	45
Bilaga 2	Promemorians lagförslag i relevanta delar	46
Bilaga 3	Förteckning över remissinstanserna	48
Bilaga 4	Sammanfattning av departementspromemorian En ändamålsenlig hantering av tillstånd och tillsyn av explosiva varor – slutredovisning (Ds 2025:10)	49
Bilaga 5	Promemorians lagförslag i relevanta delar	50
Bilaga 6	Förteckning över remissinstanserna	51

1 Beslut

Regeringen har beslutat att inhämta Lagrådets yttrande över förslag till lag om ändring i lagen (2010:1011) om brandfarliga och explosiva varor.

2 Förslag till lag om ändring i lagen (2010:1011) om brandfarliga och explosiva varor

Härigenom föreskrivs att 19 d, 20 och 34 §§ lagen (2010:1011) om brandfarliga och explosiva varor ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

19 d §¹

Om någon av dem som anges i 19 § byts ut eller om det tillkommer någon sådan person, ska det snarast anmälas till tillståndsmyndigheten.

Om *personen* är anmäld som föreståndare eller deltagare och kraven i 19 § är uppfyllda, ska tillståndsmyndigheten godkänna personen enligt 19 a §.

Om någon av dem som anges i 19 § byts ut eller om det tillkommer någon sådan person, ska det snarast anmälas till tillståndsmyndigheten.

Detsamma gäller om personen inte längre deltar i, förestår eller har ett betydande inflytande över verksamheten.

Om *den som tillkommer eller ersätter en person enligt första stycket* är anmäld som föreståndare eller deltagare och kraven i 19 § är uppfyllda, ska tillståndsmyndigheten godkänna personen enligt 19 a §.

20 §²

Ett tillstånd ska återkallas, om

1. förutsättningarna för tillståndet inte *länge* är uppfyllda,

2. en bestämmelse i lagen, en föreskrift som meddelats i anslutning till lagen eller ett villkor som uppställts med stöd av lagen i något väsentligt avseende inte följs,

3. det behövs med hänsyn till risken för obehörigt förfarande, brand och explosion samt konsekvenserna av en brand eller en explosion, eller

4. det finns någon annan skälig anledning att återkalla tillståndet.

Vid bedömningen av om ett tillstånd ska återkallas ska det särskilt beaktas om

1. tillståndshavaren har nekat en tillsynsmyndighet upplysningar, handlingar eller tillträde för tillsyn enligt 24 §,

2. tillståndshavaren inte har kunnat redovisa de explosiva varor som hanteras, överförs, importeras eller exporteras, eller

3. tillståndshavaren inte har anmält förlust av explosiva varor till Polismyndigheten.

¹ Senaste lydelse 2021:657.

² Senaste lydelse 2025:711.

34 §³

En kommuns beslut enligt denna lag eller enligt föreskrifter som har meddelats i anslutning till lagen får överklagas hos länsstyrelsen. Länsstyrelsens beslut får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol.

Myndigheten för civilt försvars beslut enligt denna lag eller enligt föreskrifter som har meddelats i anslutning till lagen får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol.

Om en kommun överklagar ett beslut enligt 23 a § tredje stycket, ska Myndigheten för civilt försvar vara kommunens motpart sedan handlingarna i ärendet har överlämnats till domstolen.

Polismyndigheten får överklaga beslut om att bevilja tillstånd enligt 17 och 18 §§ samt beslut om att godkänna föreståndare och deltagare enligt 19 a §.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2026.

³ Senaste lydelse 2025:1080.

3 Ärendet och dess beredning

Den 21 maj 2024 beslutade Regeringskansliet att en utredare skulle biträda Försvarsdepartementet och ges i uppdrag att göra en översyn av lagen (2010:1011) om brandfarliga och explosiva varor. Uppdraget utökades genom beslut den 20 december 2024, då även uppdragstiden förlängdes.

Uppdraget delredovisades den 13 februari 2025 i promemorian En ändamålsenlig hantering av tillstånd och tillsyn av explosiva varor (Ds 2025:6). En sammanfattning av promemorian finns i *bilaga 1* och dess lagförslag i relevanta delar finns i *bilaga 2*.

Promemorian har remissbehandlats. En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 3*. Remissyttrandena finns tillgängliga på regeringens webbplats (regeringen.se) och i Försvarsdepartementet (Fö2025/00256).

Majoriteten av förslagen i promemorian har behandlats i regeringens proposition Explosiva varor – en ändamålsenlig hantering av tillstånd och tillsyn (prop. 2024/25:163, bet. 2024/25:FöU9, rskr. 2024/25:280).

Uppdraget slutredovisades den 31 mars 2025 i promemorian En ändamålsenlig hantering av tillstånd och tillsyn av explosiva varor – slutredovisning (Ds 2025:10). En sammanfattning av promemorian finns i *bilaga 4* och dess lagförslag i relevanta delar finns i *bilaga 5*.

Promemorian har remissbehandlats. En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 6*. Remissyttrandena finns tillgängliga på regeringens webbplats (regeringen.se) och i Försvarsdepartementet (Fö2025/00721).

I denna lagrådsremiss behandlas de återstående förslagen från promemorian Ds 2025:6 samt delar av förslagen i promemorian Ds 2025:10. Det ytterligare lagförslaget i den sistnämnda promemorian avser regeringen inte gå vidare med.

4 Brandfarliga och explosiva varor

4.1 Regleringen om brandfarliga och explosiva varor

Bestämmelser om brandfarliga och explosiva varor finns huvudsakligen i lagen (2010:1011) om brandfarliga och explosiva varor (LBE), i förordningen (2010:1075) om brandfarliga och explosiva varor (FBE) samt i myndighetsföreskrifter. LBE trädde i kraft den 1 september 2010 och ersatte då lagen (1988:868) om brandfarliga och explosiva varor. LBE reglerar hantering, överföring, import och export av brandfarliga och explosiva varor och sådana förberedande och efterföljande åtgärder som behövs med hänsyn till brand- och explosionsrisken och till konsekvenserna av en brand eller en explosion (1 § första stycket). Lagens syfte är att hindra, förebygga och begränsa olyckor och skador på liv, hälsa, miljö eller egendom som kan uppkomma genom brand eller explosion orsakad av brandfarliga eller explosiva varor. Lagen ska även förebygga

obehörigt förfarande med varorna (1 § andra stycket). Kraven i LBE är balanserade så att kostnaderna för uppfyllandet av säkerhetskrav ska stå i rimlig proportion till det ekonomiska utfallet av verksamheten med varorna. Lagen har dessutom ett brottsförebyggande syfte (prop. 2009/10:203 s. 22–24).

Detaljbestämmelser av utpräglat teknisk karaktär har utfärdats på myndighetsnivå. Sedan 2009 utfärdas sådana föreskrifter av Myndigheten för civilt försvar (MCF, tidigare Myndigheten för samhällsskydd och beredskap) i myndighetens författningssamling (MCFFS, tidigare MSBFS). I MSBFS 2025:2, som innehåller regler om hantering av explosiva varor, finns bland annat föreskrifter om förvaring och tillverkning samt vissa undantagsbestämmelser.

Till brandfarliga varor hör brandfarliga gaser och vätskor och brandreaktiva varor (3 § LBE). I MCF:s föreskrifter anges närmare vad som utgör brandfarliga varor (2 kap. 1–3 §§ MSBFS 2010:4 och MSBFS 2018:12). Till explosiva varor hör explosiva ämnen och blandningar, explosiva föremål och andra ämnen, blandningar och föremål som tillverkas i avsikt att framkalla en verkan genom en explosion eller en pyroteknisk effekt (4 § LBE). I MCF:s föreskrifter anges närmare vad som utgör explosiva varor (MSBFS 2010:4). Där framgår bland annat att explosiva ämnen och blandningar är

- fasta eller flytande ämnen eller blandningar som i sig själva genom kemisk reaktion kan alstra gaser med sådan temperatur, sådant tryck och sådan hastighet att de kan skada omgivningen,
- pyrotekniska satsar även om de inte alstrar gas,
- ämnen, blandningar och föremål som uppfyller kriterierna för att klassificeras som explosiva ämnen, blandningar och föremål enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1272/2008 av den 16 december 2008 om klassificering, märkning och förpackning av ämnen och blandningar, ändring och upphävande av direktiven 67/548/EEG och 1999/45/EG samt ändring av förordning (EG) nr 1907/2006 (CLP-förordningen),
- ämnen och blandningar som klassificerats i klass 1 enligt reglerna för transport av farligt gods (ADR-S), och
- ämnen och blandningar som visar positivt resultat i något av testerna i testserie 2 enligt FN:s testhandbok för klassificering av farligt gods (femte omarbetade utgåvan av FN:s rekommendationer för transport av farligt gods, handbok för provning och kriterier).

Begreppet explosiva varor omfattar alltså en mängd olika produkter, till exempel handgranater, sprängämnen, tändmedel, ammunition, krut och pyrotekniska artiklar (såsom fyrverkerier).

4.2 Tillståndskravet för brandfarliga och explosiva varor

Den som hanterar, överför, importerar eller exporterar explosiva varor och den som yrkesmässigt eller i större mängd hanterar brandfarliga varor ska som huvudregel ha tillstånd till det (16 § första stycket LBE). MCF prövar

frågor om tillstånd till hantering av brandfarliga varor inom Försvarsmakten, Försvarets materielverk, Försvarets radioanstalt, Totalförsvarets forskningsinstitut och Fortifikationsverket. Frågor om tillstånd till hantering av brandfarliga varor i övriga fall prövas av den kommun där hanteringen ska bedrivas (17 § LBE).

MCF prövar också frågor om tillstånd för explosiva varor när det rör tillverkning, bearbetning, behandling, destruktion, underhåll, återvinning och annan hantering som sker i anslutning till sådan hantering. Detsamma gäller gränsöverskridande överföring, import, export och sådan hantering som Försvarsmakten, Försvarets materielverk, Försvarets radioanstalt, Totalförsvarets forskningsinstitut och Fortifikationsverket behöver ha tillstånd till (18 § första stycket LBE). I 13 § FBE finns vissa inskränkningar i tillståndskravet när det gäller dessa myndigheter, samt undantag från kravet för vissa uppräknade myndigheter. När det gäller tillstånd för hantering och överföring av explosiva varor i övriga fall är det som utgångspunkt den kommun där hanteringen ska ske som är ansvarig (18 § andra stycket LBE). Enligt 8 § LBE ska den som bedriver tillståndspliktig verksamhet enligt lagen ha den kompetens eller tillgång till den kompetens som behövs med hänsyn till verksamhetens omfattning och varornas egenskaper.

Den som bedriver tillståndspliktig verksamhet enligt LBE ska anmäla till tillståndsmyndigheten vem eller vilka som utsetts till föreståndare och vilka i verksamheten som avses få delta i hantering, överföring, import och export av explosiva varor (9 och 9 a §§ LBE). Tillståndsmyndigheten ska enligt 19 § pröva om den som söker tillstånd och den som är anmäld som föreståndare i tillståndspliktig verksamhet med explosiva varor är lämplig och i övrigt har de förutsättningar som krävs för att hantera, överföra, importera eller exportera brandfarliga respektive explosiva varor i enlighet med lagen och de föreskrifter som meddelats i anslutning till lagen. Om den sökande är en juridisk person, ska tillståndsmyndigheten göra en lämplighetsprövning av de fysiska personer som har ett betydande inflytande över den juridiska personen och en lämplighetsprövning av den som är anmäld som deltagare. Om kraven i 19 § är uppfyllda ska tillståndsmyndigheten godkänna föreståndare och deltagare. Godkännandet är en förutsättning för att de anmälda personerna ska få vara föreståndare respektive få delta i verksamheten (19 a §). Om någon av dem som anges i 19 § byts ut eller om det tillkommer någon sådan person, ska det snarast anmälas till tillståndsmyndigheten. Om personen är anmäld som föreståndare eller deltagare och kraven i 19 § är uppfyllda, ska tillståndsmyndigheten godkänna personen enligt 19 a § (19 d §).

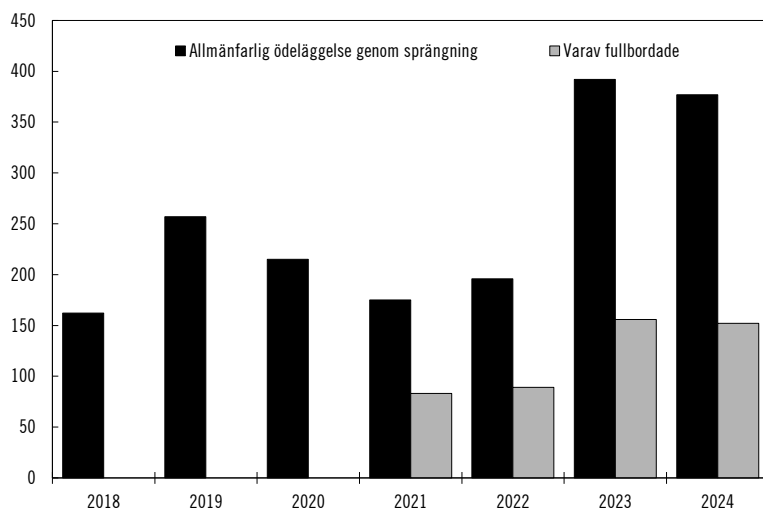
Enligt 14 § FBE ska MCF eller en kommun innan de beslutar om ett tillstånd till hantering av explosiva varor inhämta ett yttrande från Polismyndigheten. Ett yttrande ska också inhämtas från Polismyndigheten när en person anmäls enligt 19 d § första stycket LBE. Yttrandet ska avse frågan om lämplighet när det gäller de personer som ska prövas enligt 19 § LBE. Yttrandet från Polismyndigheten är alltså ett underlag för tillståndsmyndigheternas individuella lämplighetsprövning och för deras bedömning om en individ i övrigt har de förutsättningar som krävs utifrån gällande lagstiftning. Yttrandet utgår från den eventuella belastande information Polismyndigheten besitter om en person.

4.3 Sprängdåden i samhället ökar

De senaste åren har antalet sprängdåd i samhället ökat kraftigt. Personer i kriminella miljöer använder allt oftare sprängmedel på offentliga platser, på andra platser där allmänheten vistas och direkt mot enskilda personers bostäder och andra fastigheter som en del av kriminella uppgörelser. Sprängladdningar har detonerat i portar till flerfamiljshus och mot husfasader till människors bostäder, ibland med förödande konsekvenser. Sprängdåd har skett på offentliga platser, exempelvis utanför krogar och restauranger. Det har även förekommit att handgranater kastats in i bostäder och lokaler utan hänsyn till om det funnits människor där.

Antalet illegala sprängningar i Sverige de senaste åren saknar motstycke i modern tid. Officiell kriminalstatistik över anmälda brott avseende allmänfarlig ödeläggelse genom sprängning finns från 2018. Från och med 2021 är statistiken uppdelad på fullbordade brott och försöksbrott m.m. Som framgår av figur 4.1 nedan ökade både antalet fullbordade brott och försöksbrott m.m. kraftigt mellan 2022 och 2023, och låg kvar på höga nivåer även under 2024.

Figur 4.1 Utveckling allmänfarlig ödeläggelse genom sprängning

Officiell kriminalstatistik från Brottsförebyggande rådet. 2018–2020 särredovisas inte fullbordade brott.

Enligt preliminär statistik för 2025 uppgick antalet anmälda brott avseende allmänfarlig ödeläggelse genom sprängning för perioden januari–oktober till 514, varav 202 fullbordade brott. Jämfört med samma period 2024 ökade det totala antalet med 232 anmälda brott och de fullbordade brotten ökade med 92. Utvecklingen är därmed mycket oroväckande.

Polismyndigheten har gjort bedömningen att de kriminella nätverkens tillgång till explosiva varor över lag är god. Sprängningar kan utföras med insmugglade granater eller minor, sprängmedel för civilt bruk som stulits från exempelvis byggarbetsplatser eller med egenhändigt tillverkade

sprängmedel (Regeringens skrivelse Motståndskraft och handlingskraft – en nationell strategi mot organiserad brottslighet, skr. 2023/24:67 s. 16).

Antalet sprängdåd i kriminell kontext har ökat kraftigt sedan hösten 2024. Bakgrunden till dessa sprängdåd kan härledas till såväl enskilda konflikter som en del i grov organiserad brottslighet och utgör ett redskap för exempelvis hot, hämnd och utpressning (Slutredovisning av regeringsuppdrag till Polismyndigheten, Tullverket och Åklagarmyndigheten att förstärka arbetet med att motverka och bekämpa sprängdåd och minska tillgången till explosiva varor i kriminella miljöer, A071.240/2025).

4.4 Nyligen genomförda ändringar i regelverket

Med hänsyn till den allvarliga utvecklingen med ökade antal sprängdåd i samhället genomfördes det nyligen ett antal ändringar i regleringen om brandfarliga och explosiva varor (se propositionen Explosiva varor – en ändamålsenlig hantering av tillstånd och tillsyn, prop. 2024/25:163). Ändringarna, som trädde i kraft den 15 juli 2025, innebär bland annat att MCF numera har en samordnande roll för kommunernas tillståndsverksamhet. Myndigheten gavs även ansvar för tillsyn över den kommunala tillstånds- och tillsynsverksamheten. Vidare stärktes det brottsförebyggande perspektivet i tillståndsprövningen och möjligheten att återkalla och ändra tillstånd utökades. Det infördes även en skyldighet för tillståndshavare att anmäla användning och tillfällig förvaring av explosiva varor till kommunen. Vidare ska tillstånd till viss hantering av explosiva varor som ska ske i mer än en kommun numera prövas av endast en kommun. Genom en ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) infördes det även sekretess i tillsynsärenden för att förhindra att explosiva varor kommer till brottslig användning.

5 Några frågor om ansvarsfördelning, tillstånd och sekretess

Som nämns i avsnitt 4.4 genomfördes nyligen ett antal lagändringar för att skärpa hanteringen av tillstånd och tillsyn enligt lagen (2010:1011) om brandfarliga och explosiva varor (LBE). I detta avsnitt gör regeringen ett antal bedömningar, vilka bland annat rör frågor om sekretess, ansvarsfördelningen vid tillståndsprövningen och omhändertagande av överblivna varor samt möjligheterna att införa personliga tillstånd.

5.1 Ansvar för tillståndsprövningen och personliga tillstånd

5.1.1 Ansvarsfördelningen vid tillståndsprövningen

Regeringens bedömning

Myndigheten för civilt försvar och kommunernas respektive ansvarsområden inom tillståndsprövningen bör i nuläget inte ändras.

Promemorians bedömning

Bedömningen i promemorian stämmer överens med regeringens.

Remissinstanserna

De flesta remissinstanser instämmer i bedömningen eller har inga synpunkter på den.

Sveriges pyroteknikbranschförbund (SPB), Bergsprängningsentreprenörernas förening (BEF) och Kompetenscentrum Energetiska Material (KCEM) delar inte bedömningen utan anser att Myndigheten för civilt försvar (MCF) ska ta över tillståndsprövningen från kommunerna, eftersom dessa har svårt att upprätthålla en tillräcklig kompetens. Vidare menar organisationerna att tillståndsprövningarna och avgifterna därigenom skulle kunna bli mer enhetliga. *Byggföretagen* å sin sida anser att Polismyndigheten eller MCF bör ta över tillståndsprövningen. *Byggherrarna* menar att prövningen på något vis bör centraliseras för att minska risken för otillbörlig påverkan.

Skälen för regeringens bedömning

Hantering, överföring, import och export av explosiva varor är tillståndspliktig. Tillstånd för tillverkning, bearbetning, destruktion, export, import och gränsöverskridande överföring (från land som ingår i Europeiska ekonomiska samarbetsområdet, EES) av explosiva varor samt viss hantering inom Försvarsmakten prövas av MCF. Detta framgår av 18 § första stycket LBE. Övrig verksamhet, omfattande tillstånd för användning, förvaring, handel och överlåtelse samt överföring inom Sverige prövas enligt bestämmelsens andra stycke av kommunerna. Dessa regler har gällt sedan nu gällande LBE trädde i kraft 2010. Innan dess låg ansvaret för tillståndsprövningen gällande hantering och import hos Polismyndigheten. Kommunerna å sin sida hanterade även tidigare tillstånd för hantering av brandfarliga varor. Att flytta över ansvaret för tillståndsprövningen gällande hantering av explosiva varor till kommunerna aktualiserades redan 2002, som en del i Polisverksamhetsutredningens (SOU 2002:70) uppdrag att föreslå en renodling av polisens verksamhet. Utredningen om brandfarliga och explosiva varor (den s.k. BEX-utredningen) som låg till grund för LBE, instämde i Polisverksamhetsutredningens slutsatser och ansåg att kommunerna framstod som en lämpligare tillståndsmyndighet än länsstyrelserna (SOU 2006:16 s. 96–105).

Polismyndigheten hade alltså tidigare ansvar för frågor om tillstånd till hantering eller import av explosiva varor. Prövningen avsåg bland annat sökandens eller föreståndarens lämplighet, sökandens kompetens samt tekniska besiktningar (till exempel genomförande av kontroller av låsanordningar, skyddsavstånd och brandrisk). I förarbetena till LBE konstaterades att dessa uppgifter inte var av sådan karaktär att de nödvändigtvis behövde utföras av Polismyndigheten. Vidare bedömdes uppgifterna vara nära besläktade med andra uppgifter som kommunen redan hade, såsom fysisk planering och prövning av bygglov. Det poängterades härutöver att kommunerna också var tillståndsmyndigheter i fråga om brandfarliga varor. Dessutom hade kommunerna genom lagen (2003:778) om skydd mot olyckor (LSO) bland annat ansvar för att skydda människors liv och hälsa samt egendom och miljö genom att se till att åtgärder vidtas för att förebygga bränder och skador till följd av bränder samt att verka för att åstadkomma skydd mot andra olyckor. Regeringen bedömde därför att en överflyttning av tillståndshanteringen av explosiva varor från Polismyndigheten till kommunerna skulle medföra att brand- och explosionsriskerna blev bedömda på likartade sätt av en och samma myndighet. Kommunerna skulle genom detta få ett ansvarsområde som tog sikte på skydd och säkerhet, och som nära anslöt till annan tillståndsgivning och planering som låg inom kommunernas ansvar. Därmed skulle kommunerna få en mycket god överblick över hela sitt ansvarsområde, vilket framstod som ändamålsenligt och lämpligt av såväl skydds- och säkerhetsmässiga som rationella skäl. En sådan ordning bedömdes också kunna leda till stora samordningsfördelar för kommunerna. Kommunernas lokalkännedom bedömdes också vara mycket viktig vid bedömningen av risker med explosiva varor (prop. 2009/10:203 s. 42–44).

Regeringen anser, i likhet med vad som anförs i promemorian, att de överväganden som gjordes vid överflyttandet av ansvaret till kommunerna fortfarande har fog för sig. Ytterligare ett problem med den ordning som gällde före 2010 var att en tillståndshavare kunde få ett tillstånd utfärdat av Polismyndigheten för hantering av explosiva varor, men att kommunerna sedan kunde komma att förbjuda hanteringen med stöd av LSO (se SOU 2006:16, s. 97). Detta talar också för att kommunerna ska ha kvar ansvaret för tillståndsprövningen, för att kunna samordna det olycksförebyggande arbetet. Vidare har det nyligen redovisats ett betänkande som föreslår att flera uppgifter som utförs av Polismyndigheten ska flyttas till andra offentliga aktörer (SOU 2025:102). Att i det läget flytta tillbaka ansvaret för tillståndsprövning enligt LBE till Polismyndigheten, som *Byggherrarna* föreslår, framstår enligt regeringens uppfattning som mindre ändamålsenligt.

Även *Sveriges pyroteknikbranschförbund (SPB)*, *Bergsprängningsentreprenörernas förening (BEF)*, *Kompetenscentrum Energetiska Material (KCEM)* och *Byggherrarna* framför synpunkter på att ansvaret för tillståndsprövningen bör omfördelas på olika sätt. Utöver vad som redan har anförts i denna fråga, skulle en sådan ändring enligt regeringens mening kräva ytterligare analyser, och det har inte heller ingått i promemorians uppdrag att genomföra en sådan genomlysning. Det finns alltså inte underlag för att överväga sådana ändringar. Härutöver har det nyligen beslutats om skärpningar av tillståndshanteringen enligt LBE i

enlighet med förslag som lämnats i propositionen Explosiva varor – en ändamålsenlig hantering av tillstånd och tillsyn (prop. 2024/25:163, bet. 2024/25:FöU9, rskr. 2024/25:280). Ändringarna innebär bland annat att MCF numera har en samordnande roll för kommunernas tillståndsverksamhet. Effekten av dessa författningsändringar, som alltså nyligen har trätt i kraft, bör avvaktas tills vidare.

Sammanfattningsvis delar regeringen bedömningen i promemorian att någon ändring i ansvarsfördelningen vid tillståndsprövningen inte bör göras i nuläget. Detta utesluter dock inte att frågan kan komma att bli föremål för en översyn i framtiden.

5.1.2 Personliga tillstånd och lämplighetsprövningar

Regeringens bedömning

Det bör i nuläget inte införas ett särskilt system med personliga tillstånd eller en personlig lämplighetsprövning för hantering av explosiva varor vid sidan av tillståndsprövningen.

Promemorians bedömning

Bedömningen i promemorian stämmer överens med regeringens.

Remissinstanserna

De flesta remissinstanser instämmer i bedömningen eller har inga synpunkter på den. *Sveriges Kommuner och Regioner (SKR)* framför att det finns utmaningar med en ordning med personliga tillstånd vid sidan av den övriga tillståndsprövningen.

Byggföretagen anser att personliga tillstånd i någon form skulle vara en viktig brottsförebyggande åtgärd och önskar att frågan utreds vidare. *Bollnäs kommun (Räddningstjänsten södra Hälsingland)* efterfrågar utbildningskrav för deltagare, föreståndare och personer med betydande inflytande i verksamheter som hanterar explosiva varor. *Kompetenscentrum Energetiska Material (KCEM)*, *Bergsprängningsentreprenörernas förening (BEF)* och *Sveriges pyroteknikbranschförbund (SPB)* anser att en nationell personlig certifiering bör införas.

Olofströms kommun framhåller att ett system med en personlig lämplighetsprövning skulle kunna missbrukas av personer som vill veta om Polismyndigheten har information om dem.

Skälen för regeringens bedömning

Nuvarande reglering

Den som bedriver tillståndspliktig verksamhet ska enligt LBE anmäla till tillståndsmyndigheten vem eller vilka som utsetts till föreståndare och vilka i verksamheten som avses få delta i hantering, överföring, import och export av explosiva varor (9 och 9 a §§ LBE). Tillståndsmyndigheten ska enligt 19 § pröva om den som söker tillstånd och den som är anmäld som föreståndare i tillståndspliktig verksamhet med explosiva varor är lämplig

och i övrigt har de förutsättningar som krävs. Den som söker ska vara lämplig och ha de förutsättningar som krävs för att hantera, överföra, importera eller exportera brandfarliga respektive explosiva varor i enlighet med lagen och föreskrifter som meddelats i anslutning till denna. Om sökanden är en juridisk person, ska tillståndsmyndigheten göra en lämplighetsprövning av de fysiska personer som har ett betydande inflytande över den juridiska personen och en lämplighetsprövning av den som är anmäld som deltagare.

Om kraven i 19 § är uppfyllda ska tillståndsmyndigheten godkänna föreståndare och deltagare. Godkännandet är en förutsättning för att de anmälda personerna ska få vara föreståndare respektive få delta i verksamheten (19 a §). Om någon av dem som anges i 19 § byts ut eller om det tillkommer någon sådan person, ska det snarast anmälas till tillståndsmyndigheten. Om personen är anmäld som föreståndare eller deltagare och kraven i 19 § är uppfyllda, ska tillståndsmyndigheten godkänna personen enligt 19 a § (19 d §).

Enligt 14 § förordningen (2010:1075) om brandfarliga och explosiva varor (FBE) ska MCF eller en kommun, innan dessa beslutar om ett tillstånd, inhämta ett yttrande från Polismyndigheten. Ett yttrande ska också inhämtas från myndigheten när en person anmäls enligt 19 d § första stycket LBE. Yttrandet ska avse frågan om lämplighet när det gäller de personer som ska provas enligt lagens 19 §.

Yttrandet från Polismyndigheten om en individs lämplighet, vilken utgår från den eventuella belastande information Polismyndigheten besitter om en person, utgör en del av tillståndsmyndigheternas individuella lämplighetsprövning samt bedömning om en individ i övrigt har de förutsättningar som krävs.

I samband med de ändringar som gjordes i LBE 2021 aktualiserades även frågan om Polismyndigheten, i stället för att endast yttra sig, skulle fatta beslut om lämplighet avseende obehörigt förfarande och kopplingar till kriminell verksamhet. Det bestämdes då att någon ändring inte skulle göras. I förarbetena uttalas att Polismyndigheten redan har en viktig roll i ärendehanteringens eftersom tillståndsmyndigheten i vissa fall bör samråda med Polismyndigheten innan ett tillstånd till hantering av bland annat explosiva varor ges. Denna roll föreslogs stärkas ytterligare, dock på lägre författningsnivå. På detta sätt skulle Polismyndighetens kompetens komma tillståndsmyndigheterna till godo (prop. 2020/21:158, s. 13).

I promemorian berörs frågor om ifall förfarandet för lämplighetsprövningen bör ändras i något avseende, varvid två olika alternativ identifieras: dels ett licensförfarande med personliga tillstånd, dels ett ändrat ansvar och förfarande för ett personligt lämplighetsintyg. Dessa två alternativ behandlas i det följande.

Personliga tillstånd bör i nuläget inte införas

Ett alternativ som nämns i promemorian är om tillståndshanteringen för explosiva varor bör utformas på ett liknande sätt som för vapen och ammunition enligt vapenlagen (1996:67). Av 2 kap. 4 § vapenlagen framgår att en enskild person får meddelas tillstånd att inneha skjutvapen endast om den enskilde behöver vapnet för ett godtagbart ändamål. Sådana godtagbara ändamål är bland annat målskjutning och jakt. Av 2 kap. 3 §

första stycket vapenförordningen (1996:70) framgår att den som ansöker om tillstånd till innehav av skjutvapen ska visa att han eller hon kan handha ett sådant vapen som ansökan avser. Därtill uppställs i regel ytterligare krav beroende på vilken typ av vapen som ansökan gäller, och för vilket ändamål den sökande ska ha vapnet till. När det gäller till exempel målskjutningsvapen uppställs krav på att sökanden bland annat ska vara aktiv medlem i en auktoriserad sammanslutning. Vidare krävs intyg över aktivitet, och i vissa fall, över skjutskicklighet och personlig lämplighet. Regeringen beslutade den 4 december 2025 en lagrådsremiss med förslag till en ny vapenlag. Någon förändring i sak gällande nämnd bestämmelse i vapenlagen föreslås dock inte.

I promemorian konstateras att det finns flera nackdelar med att införa en liknande reglering i LBE. Tillståndsregleringen i vapenlagen tar sikte på ett specifikt, beständigt föremål. Visserligen krävs tillstånd även för ammunition, vilket är en förbrukningsvara, men ammunitionen har inget självständigt användningsområde utan denna har vanligtvis som syfte att förbrukas med hjälp av ett vapen. Tillståndsregleringen enligt LBE bygger i stället på att tillståndshavaren har tillstånd till en viss mängd explosiva varor av en viss typ och inte ett särskilt utpekat föremål. Varorna har ett självständigt användningsområde, nämligen att dessa någon gång ska destrueras.

Ett tillstånd till innehav av vapen är dessutom i de allra flesta fall knutet till ytterligare krav, till exempel att sökanden avlagt ett kunskapsprov eller är medlem i en viss sammanslutning. Någon liknande kvalifikation, till exempel krav på viss utbildning som *Bollnäs kommun (Räddningstjänsten södra Hälsingland)* efterfrågar, finns i nuläget inte för att hantera brandfarliga eller explosiva varor. En kvalifikation som det ofta hänvisas till på området är så kallade sprängkort. Dessa utfärdas av en ideell förening och den tillhöriga utbildningen innebär ingen formell kvalificering. Det är i stället upp till varje tillståndsmyndighet att bedöma om en sökande har de kunskapskrav som krävs.

I likhet med promemorian konstaterar regeringen att ett införande av ett motsvarande system för hantering av sprängmedel, likt vad som gäller enligt vapenlagstiftningen, skulle kräva ytterligare analyser och överväganden, och det är inte heller möjligt att inom ramen för denna lagrådsremiss ta fram ett sådant system. Det finns alltså inte underlag för att överväga en sådan ordning som *Sveriges pyroteknikbranschförbund (SPB)*, *Bergsprängningsentreprenörernas förening (BEF)* och *Kompetenscentrum Energetiska Material (KCEM)* föreslår. Regeringen bedömer alltså att personliga tillstånd inte bör införas i nuläget.

Personliga lämplighetsintyg bör i nuläget inte heller införas

Ett annat av promemorians alternativ är att ändra förfarandet för den personliga lämplighetsprövningen. En sådan ändring skulle innebära att denna åtskiljs från tillståndsprövningen av företagen, och ersätts med personliga lämplighetsintyg som den enskilde deltagaren eller föreståndaren ansöker om hos berörd myndighet. Tillståndsmyndigheten skulle, som villkor för tillståndet, kunna ställa krav på företagen att berörd personal, alltså deltagare och föreståndare, innehar ett personligt lämplighetsintyg. Intyget skulle därmed vara en förutsättning för

personens deltagande i hanteringen av sprängmedel. Enligt resonemanget skulle Polismyndigheten kunna vara en lämplig myndighet för ändamålet i egenskap av expertmyndighet, med direkt tillgång till de uppgifter som krävs för att bedöma en persons lämplighet i brottshänseende. Om en person godkänns av Polismyndigheten skulle denne därefter kunna lämna godkännandet till sin arbetsgivare, alltså den tillståndspliktiga verksamheten, som i sin tur kan uppfylla sin anmälningsskyldighet enligt 9 och 9 a §§ LBE.

I promemorian anfördes att en sådan ordning visserligen skulle kunna ha flera fördelar, och att vissa problem med det nuvarande förfarandet därigenom skulle kunna lösas. Det hänvisas i sammanhanget bland annat till Polismyndighetens roll i den nuvarande lämplighetsprövningen, att ett utfärdande av lämplighetsintyg direkt hos den myndigheten skulle gagna en rättssäker och enhetlig bedömning och att överföring av potentiellt känslig information mellan myndigheter skulle minskas. Vidare skulle det vara enklare om Polismyndigheten hanterar de uppgifter som ett nekat godkännande efter lämplighetsprövning innebär, även eventuella överklaganden. För det fall en lämplighetsprövad person misstänks för eller begår ett brott skulle Polismyndigheten snabbt kunna uppmärksamma detta förhållande. Om en person av annan anledning skulle anses som olämplig skulle intyget kunna återkallas med kort varsel. Polismyndigheten skulle också få möjlighet att ta hjälp av sina internationella samarbeten vid lämplighetsprövning av utländska medborgare.

Enligt resonemanget skulle ett sådant system kunna innebära vissa förenklingar även för företagen och de anställda. Till exempel skulle samma person inte behöva lämplighetsprövas flera gånger inom ramen för olika tillstånd. Detta skulle i sin tur underlätta för den enskilde att byta arbetsgivare, då lämplighetsintyget inte skulle vara knutet till tillståndet för det företag där personen för tillfället är anställd.

Det konstateras dock i promemorian, å andra sidan, att ett system med lämplighetsintyg skulle kunna innebära risker för Polismyndighetens brottsbekämpande verksamhet. Polismyndighetens yttrande om en persons lämplighet enligt LBE grundar sig på relevanta uppgifter ur belastnings- och misstankeregistret och annan viktig information som Polismyndigheten har tillgång till. En risk som enligt promemorian kan uppstå om en enskild själv har rätt att ansöka om ett lämplighetsintyg är att detta skulle kunna komma att missbrukas i olika avseenden. Ett system där vem som helst kan ansöka om ett lämplighetsintyg riskerar att utnyttjas av personer som har ett intresse av att veta om Polismyndigheten har information om dem, vilket även *Olofströms kommun* identifierar. Enligt resonemanget skulle denna risk i viss mån kunna motverkas om det skulle vara ett krav för lämplighetsintyg att den sökande är anställd av någon med tillstånd enligt LBE, men att detta dock inte skulle lösa det problem som branschen pekat på, nämligen att arbetsgivarna när de anställer personer inte kan veta om dessa blir godkända för de arbetsuppgifter som de anställts för att utföra. Till detta kommer att vissa aktörer som behöver ett lämplighetsintyg inte är anställda, utan agerar som enskilda näringsidkare. Det är därför inte möjligt att uppställa något formellt krav på anställning hos en tillståndshavare för en ansökan till Polismyndigheten om lämplighetsintyg, utan i praktiken skulle var och en kunna begära att få en sådan genomförd av Polismyndigheten.

Även bortsett från riskerna för Polismyndighetens brottsbekämpande verksamhet skulle, enligt promemorians redogörelse, en ordning med personliga lämplighetsintyg i flera andra avseenden inte leda till de resultat som förväntas. En sådan ordning för personliga lämplighetsintyg skulle exempelvis sakna den individuella lämplighetsprövning som tillståndsmyndigheterna gör i dag, samt bedömningen av huruvida individen har de förutsättningar som krävs för att kunna följa gällande lagstiftning och föreskrifter. Ett sådant intyg skulle inte heller ha en kortare giltighetstid än det tillståndsförfarande som gäller i dag. Enligt promemorian är det svårt att se att det finns några bärande skäl för att korta ner dessa tillståndstider, eftersom detta skulle innebära en klart ökad administrativ börda både för den enskilde och för den myndighet som ska göra dessa prövningar. Oavsett vilket förfarande som väljs skulle detta alltså i sig inte medföra en ökad kontroll över den enskildes lämplighet. Detta kan i stället bara uppnås om en löpande kontroll görs av en persons lämplighet, oaktat att denne har ett giltigt tillstånd.

I promemorian identifieras slutligen att en personlig lämplighetsprövning, oavsett förfarande, endast skulle kunna vara en del av lämplighetsprövningen enligt LBE. Tillståndsmyndigheterna skulle alltså även fortsättningsvis behöva pröva lämpligheten i övriga delar, exempelvis att tillståndshavaren uppfyller kraven på aktsamhet, utredning, föreståndare och anordningar. Den administrativa bördan för företag och myndigheter skulle därför riskera att inte minska utan i stället öka eftersom tillstånd skulle krävas från två myndigheter.

Som nu redogjorts för har det alltså identifierats både för- och nackdelar med ett införande av ett system med personliga lämplighetsintyg. Något förslag i saken har inte lämnats i promemorian, och ett införande av en sådan ordning skulle enligt regeringens mening kräva ytterligare och djupare analyser och överväganden än vad som gjorts. Mot denna bakgrund bedömer regeringen sammantaget att inte heller ett system med personliga lämplighetsintyg bör införas för närvarande.

Med detta sagt är det givetvis av stor vikt att det sker en ändamålsenlig kontroll av de som hanterar explosiva varor. De skärpningar i LBE som trädde i kraft den 15 juli 2025, samt de förslag som lämnas i denna lagrådsremiss, medför enligt regeringen stärkta kontrollmöjligheter på området. Det kan härvid också noteras, även om frågan inte är föremål för detta lagstiftningsarbete, att promemorian även har lämnat förslag om förordningsändringar som rör Polismyndighetens tillgång till det nationella tillstandsregistret för explosiva varor (NATEV), vilket bl.a. skulle innebära att Polismyndigheten kan ta del av uppgifter i registret på ett mer ändamålsenligt sätt samt möjliggöra ytterligare kontrollåtgärder.

5.2 Det införs inte någon ny sekretessbrytande bestämmelse

Regeringens bedömning

Polismyndigheten har tillräckliga möjligheter att lämna relevant information till tillstånds- och tillsynsmyndigheter enligt lagen om brandfarliga och explosiva varor.

Några ändringar i offentlighets- och sekretesslagen behöver inte genomföras med anledning av Polismyndighetens uppgift att yttra sig om personers lämplighet enligt förordningen om brandfarliga och explosiva varor, eller för att ytterligare skärpa tillståndshanteringen och tillsynen av explosiva varor.

Promemorians bedömning

Bedömningen i promemorian stämmer i allt väsentligt överens med regeringens.

Remissinstanserna

De flesta av remissinstanserna instämmer i bedömningen eller lämnar inga synpunkter på den. *Polismyndigheten* ser positivt på att den sekretessproblematik som myndigheten pekat på har utretts. *Byggherrarna* menar att den aktuella problematiken visar att det vore mer effektivt med en centraliserad tillståndsprövning, samt efterfrågar en djupare analys av hur förvaltningslagen förhåller sig till att en tillståndsmyndighet nekar ett tillstånd utan närmare motiv.

Skälen för regeringens bedömning

Övervägandena i promemorian

Polismyndigheten ansvarar inte för att utfärda beslut om tillstånd eller att utöva tillsyn enligt LBE. Däremot har Polismyndigheten särskilda möjligheter att inhämta och få information som är relevant för huruvida en viss person ska ha rätt att hantera explosiva varor. För att säkerställa att denna information kommer tillståndsmyndigheterna till del finns bestämmelsen i 14 § FBE, som anger att en tillståndsmyndighet ska inhämta ett yttrande från Polismyndigheten innan tillståndsmyndigheten beslutar om ett tillstånd eller godkännande enligt LBE. Yttrandet ska avse frågan om lämplighet när det gäller de personer som prövas enligt 19 § LBE.

Enligt promemorians redogörelse har det framkommit att Polismyndigheten anser att det är oklart vilken rättslig möjlighet myndigheten har att dela nödvändig information med tillståndsmyndigheterna. Polismyndigheten har också påpekat att denna oklarhet ytterst kan leda till att ett yttrande inte innehåller allt som skulle ha varit av betydelse för framför allt tillståndsmyndighetens bedömning vid en ansökan om tillstånd enligt LBE. Polismyndigheten har därför efterfrågat en särskild sekretessbrytande bestämmelse, som tydligt anger

att Polismyndigheten har rätt att – utan hinder av sekretess – lämna uppgifter till tillstånds- och tillsynsmyndigheter enligt LBE.

När Polismyndigheten yttrar sig om en persons lämplighet enligt 14 § FBE bör Polismyndigheten enligt promemorian beakta samtliga för myndigheten kända och relevanta omständigheter, vare sig dessa är offentliga eller belagda med sekretess. Det är dock inte de handlingar hos Polismyndigheten som innehåller dessa uppgifter som ska lämnas ut till tillståndsmyndigheten. Den handling som lämnas ut är i stället yttrandet, som Polismyndigheten är skyldig att formulera med beaktande av den sekretess som kan gälla i det enskilda fallet.

Även om Polismyndighetens ställningstagande grundas på uppgifter som kan vara sekretessbelagda, bör det enligt promemorian i många fall gå att formulera ett yttrande som inte röjer sådana uppgifter men ändå innehåller ett tillräckligt tydligt underlag för ställningstagandet.

För det fall en uppgift omfattas av sekretess beskrivs det vidare i promemorian att eftersom Polismyndigheten är ålagd att yttra sig enligt 14 § FBE kan uppgiften ändå komma lämnas med stöd av den sekretessbrytande bestämmelsen i 10 kap. 2 § OSL, ifall det bedöms nödvändigt för att myndigheten ska kunna fullgöra sitt uppdrag att yttra sig enligt förordningsbestämmelsen.

I promemorian konstateras också att den så kallade generalklausulen i 10 kap. 27 § OSL ger Polismyndigheten förutsättningar att på eget initiativ lämna relevanta uppgifter till tillstånds- och tillsynsmyndigheter. Det som då krävs är att det är uppenbart att intresset av att uppgiften lämnas till tillstånds- eller tillsynsmyndigheten har företräde framför det intresse som sekretessen ska skydda. Om uppgiften alltså är sekretessbelagd med stöd av exempelvis 18 kap. 1 § OSL, och det bedöms att ett utlämnande kan skada en pågående förundersökning, kan intresseavvägningen resultera i att uppgiften inte får lämnas ut med stöd av generalklausulen.

Det framförs även att Polismyndigheten har angett att myndigheten i vissa särskilda fall grundar sin bedömning på underrättelseinformation som skyddas av sekretessreglerna i 18 kap. OSL, och att den informationen anses vara så känslig för den polisiära verksamheten att det inte finns något utrymme att ge ett tydligt och klart bedömningsunderlag till tillståndsmyndigheten. I vissa fall beror det enligt Polismyndigheten på rätten till partsinsyn, och i andra fall på att uppgifterna anses vara så känsliga att något underlag inte bedöms kunna lämnas ut till tillståndsmyndigheten, alldeles oavsett rätten till partsinsyn. I promemorian konstateras dock att denna problematik inte kan lösas med en sekretessbrytande bestämmelse, eftersom en sådan skulle innebära att Polismyndigheten skulle ges en rätt, men inte en skyldighet, att lämna uppgifterna i fråga till en tillsyns- eller tillståndsmyndighet. Polismyndigheten skulle alltså även fortsättningsvis kunna avstå från att lämna uppgifterna om detta bedöms kunna skada vissa intressen.

Relevant sekretessreglering

I OSL finns bestämmelser om sekretess som begränsar rätten att ta del av allmänna handlingar och som reglerar tystnadsplikt i det allmänna verksamheten. Enligt 2 kap. 1 § OSL är lagen tillämplig på myndigheter. Med myndighet avses, liksom i regeringsformen och tryckfrihets-

förordningen, organ som ingår i den offentlighetsstatliga eller kommunala organisationen. Av övriga bestämmelser i 2 kap. OSL och bilagan till lagen följer att vissa organ som inte är myndigheter ska jämföras med sådana vid tillämpningen av 2 kap. tryckfrihetsförordningen och OSL. Med sekretess avses ett förbud att röja en uppgift, vare sig det sker muntligen, genom utlämnande av en allmän handling eller på något annat sätt (3 kap. 1 § OSL). En uppgift för vilken sekretess gäller får inte lämnas från en myndighet till en annan (8 kap. 1 § OSL).

För att underlätta samarbetet mellan myndigheter, och för att upprätthålla kraven på förvaltningens och rättsskipningens effektivitet och rättssäkerhet, är det ofta nödvändigt att myndigheter kan få tillgång till uppgifter från andra myndigheter. Av den anledningen finns det bestämmelser som i olika situationer bryter sekretess. I 10 kap. OSL finns flera sådana sekretessbrytande bestämmelser. Enligt 10 kap. 2 § OSL hindrar inte sekretess att en myndighet lämnar ut uppgifter om det är nödvändigt för att den utlämnande myndigheten ska kunna fullgöra sin verksamhet. I 10 kap. 27 § OSL finns den s.k. generalklausulen som, med vissa tillämpningsbegränsningar, innebär att sekretess inte hindrar att uppgifter lämnas till en annan myndighet om det är uppenbart att intresset av att uppgifterna lämnas har företräde framför det intresse som sekretessen ska skydda. Syftet med generalklausulen är att den ska utgöra en ventil för det fall ett utbyte av uppgifter uppenbart behöver ske och situationen inte har kunnat förutses i lagstiftningen (prop. 1979/80:2 del A s. 91). Bestämmelsen kan tillämpas såväl i enskilda fall som vid rutinmässig utlämning (samma prop. s. 327).

Den 1 december 2025 trädde en ny sekretessbrytande bestämmelse i kraft, 10 kap. 15 a § OSL (prop. 2024/25:180, bet. 2025/26:KU6, rskr. 2025/26:24). Bestämmelsen innebär att sekretess till skydd för enskilda inte ska hindra att uppgifter lämnas mellan myndigheter om det behövs för vissa angivna syften, bland annat om det behövs för att förebygga, förhindra, upptäcka eller utreda fusk och överträdelse av regler, villkor i beslut eller avtal. Enligt förarbetena möjliggör bestämmelsen för en myndighet att lämna ut uppgifter som kan vara relevanta inför att en annan myndighet ska fatta beslut om olika former av förmåner eller tillstånd. Som exempel på detta nämns att polisen lämnar uppgifter till en kommun i syfte att säkerställa att kommunen har ett komplett beslutsunderlag inför att ett tillstånd ska beviljas enligt lagen om brandfarliga och explosiva varor (se propositionen Ökat informationsutbyte mellan myndigheter – en ny sekretessbrytande bestämmelse, 2024/25:180 s. 90). Innan en uppgift lämnas enligt bestämmelsen ska det göras en intresseavvägning. En uppgift får inte lämnas om övervägande skäl talar för att det intresse som sekretessen ska skydda har företräde framför intresset av att uppgiften lämnas ut. Viss sekretess undantas dock helt från bestämmelsens tillämpningsområde.

Det finns inte behov av en ny sekretessbrytande bestämmelse

Som framgår av redogörelsen för den rättsliga regleringen finns det alltså i 10 kap. OSL sekretessbrytande bestämmelser som medger att uppgifter lämnas från en myndighet till annan, under vissa förutsättningar. Det är

dock ytterst en fråga för den enskilda myndigheten att avgöra om – och i så fall vilka – uppgifter kan lämnas med stöd av den regleringen. Det är vidare en sak för Polismyndigheten att bestämma hur yttranden som myndigheten lämnar enligt 14 § FBE ska utformas. Mot bakgrund av det sagda bedömer regeringen att det inte finns något behov av en ny sekretessbrytande bestämmelse i aktuellt sammanhang. Det kan konstateras att inte heller promemorian har funnit ett sådant behov.

När det gäller *Byggherrarnas* synpunkt om att ansvaret för tillståndsprövningen bör ändras behandlar regeringen den frågan i avsnitt 5.1.1. Det finns inte heller anledning att i denna lagrådsremiss genomföra någon analys av det slag som organisationen efterfrågar.

5.3 Hanteringen av överblivet material efter ett upphört eller återkallat tillstånd

Regeringens bedömning

Det bör inte införas några nya förverkandebestämmelser för brandfarliga och explosiva varor, eller en skyldighet för Försvarsmakten att lämna stöd till Polismyndigheten vid hanteringen av beslag och förverkanden.

Promemorians förslag

Förslaget från promemorian stämmer inte överens med regeringens bedömning. I promemorian föreslås att det i lag ska införas nya förverkandebestämmelser för brandfarliga och explosiva varor samt att Försvarsmakten ska lämna Polismyndigheten det stöd som behövs för hanteringen av beslag och förverkanden.

Remissinstanserna

De flesta remissinstanser är positiva till förslaget i promemorian eller lämnar inga synpunkter.

Myndigheten för civilt försvar (MCF) tillstyrker förslaget, men anser att Försvarsmaktens skyldighet att biträda Polismyndigheten inte bör omfatta brandfarliga varor eftersom Försvarsmaktens expertis inte krävs i de fallen. Även *Trollhättans kommun (Räddningstjänsten Fyrbodals)* ställer sig positiv till förslaget men efterfrågar förtydliganden av processen vid förverkanden.

Förvaltningsrätten i Göteborg framför synpunkter på förslagets lagtekniska utformning.

Uppsala tingsrätt för fram att ett införande av nya bestämmelser om förverkande i speciallagstiftning går emot syftet med den nyligen genomförda översynen av förverkandelagstiftningen. Vidare ifrågasätter tingsrätten om inte förslagets syfte, i den del som avser förverkande av tillståndspliktiga varor efter att tillståndet återkallats, redan uppfylls genom befintlig reglering om förverkande av brottsföremål. *Åklagarmyndigheten* för fram liknande synpunkter och ifrågasätter

behovet av den föreslagna förverkandebestämmelsen. Myndigheten påpekar också att förslaget inte endast påverkar Polismyndigheten, utan även åklagare och domstolar, samt efterlyser ytterligare analyser när det gäller bestämmelsens tillämpning.

Ale kommun (Bohus Räddningstjänstförbund) efterfrågar förtydliganden om tillstånds- och tillsynsmyndigheternas roll i sammanhanget.

Polismyndigheten avstyrker förslaget och anser att ansvaret för att avveckla brandfarliga och explosiva varor på godtagbart sätt främst bör ligga hos tillståndshavarna. För det fall att en myndighet ytterst ska ha detta ansvar bör fler alternativ utredas. Vidare framförs att myndigheten i nuläget inte tar hand om explosiva varor i den omfattning som förslaget gäller. Således är arbetsuppgiften ny, vilket myndigheten inte heller är dimensionerad för. Vad gäller omhändertagande av brandfarliga varor utför myndigheten inte sådant arbete och är inte specialiserad på brandverksamhet. Myndigheten efterfrågar även analyser av regelverkets tänkta tillämpning.

Även *Försvarsmakten* avstyrker förslaget och anför att myndighetens möjligheter att lämna stöd till Polismyndigheten enligt dagens regelverk är tillräckliga. Försvarsmakten ifrågasätter också promemorians beskrivning av myndighetens resurser, och menar att förslaget skulle innebära att verksamheten behöver dimensioneras även utifrån denna uppgift. Enligt Försvarsmakten kommer detta att påtagligt påverka dess huvuduppgift, nämligen att försvara Sverige och allierade stater mot ett väpnat angrepp, och myndigheten har inte heller möjlighet att ta emot de mängder av material som anges i promemorian. Det ifrågasätts även att förslaget omfattar brandfarliga varor, vilket kräver ytterligare resurser.

Skälen för regeringens bedömning

Relevant reglering om beslag och förverkande

För att staten ska kunna göra ingrepp i enskildas äganderätt, som att omhänderta och förstöra någons egendom, krävs i regel beslut om beslag och förverkande.

Beslag är ett straffprocessuellt tvångsmedel som innebär att brottsbekämpande myndigheter under vissa förutsättningar har rätt att ta egendom i beslag. Tvångsmedlet är en form av besittningsrubbing som ger brottsutredande myndigheter tillfällig tillgång till föremål. Regler om beslag finns i 27 kap. rättegångsbalken. Beslag förekommer i regel inom ramen för en förundersökning, dvs. dess användning förutsätter att det finns anledning att anta att ett brott har begåtts (jfr. 23 kap. 1 § rättegångsbalken). Det finns dock möjligheter att ta egendom i beslag när det inte finns någon misstanke om brott. Det sker då i en utredning om självständigt förverkande (2 kap. 8 § lagen [2024:782] om förfarandet vid förverkande av egendom och åläggande av företagsbot).

Egendom som förverkas är i regel tagen i beslag. Bestämmelser om förverkande finns i huvudsak i 36 kap. brottsbalken.

Fram till 2024 fanns särskilda förverkanderegler för brandfarliga och explosiva varor införda i LBE. Dessa regler föreskrev i huvudsak att en vara som varit föremål för brott enligt LBE, eller värdet av en sådan vara eller utbyte av brott enligt lagen, skulle förverkas om det inte var uppenbart oskäligt (31 §). Vidare framgick att en anordning för hantering

av brandfarliga eller explosiva varor, eller annan egendom som har använts som hjälpmedel vid brott, skulle förverkas om det behövdes för att förebygga brott enligt lagen eller det annars fanns särskilda skäl (32 §). Detsamma gällde egendom som varit avsedd att användas som hjälpmedel vid brott enligt LBE, om brottet hade fullbordats. I stället för egendomen fick dess värde förklaras förverkat. Om en anordning förverkats fick även anordningens innehåll och förpackning förverkas. Bestämmelsen hänvisade till 36 kap. 5 och 5 b §§ brottsbalken, som då angav hos vem förverkande fick ske och om särskild rätt till förverkad egendom.

I och med den nya förverkandelagstiftningen som trädde i kraft 2024 ändrades regleringen om förverkande av brandfarliga och explosiva varor i LBE, och nuvarande regler om förverkande hänvisar i stället till 36 kap. brottsbalken. Ett syfte med den nya förverkandelagstiftningen var att skapa ett tydligt, enkelt och förutsebart system som skulle ersätta de olika förverkandebestämmelser som fanns i specialstraffrätten (prop. 2023/24:144 s. 218).

Av 31 § LBE framgår alltså numera att om en brandfarlig eller explosiv vara förverkas enligt 36 kap. brottsbalken, får även varans förpackning förverkas. I 32 § anges att om en anordning för hantering av brandfarliga eller explosiva varor förverkas enligt 36 kap. brottsbalken, får även anordningens innehåll och förpackning förverkas.

Hur varor ska hanteras när ett tillstånd återkallas

När ett tillstånd enligt LBE löper ut eller återkallas kan det uppstå frågor om vad som ska ske med de brandfarliga eller explosiva varor som tillståndet avser. Viss sådan reglering finns i FBE.

I 19 § FBE föreskrivs att om den som har tillstånd ansöker om ett nytt eller ändrat tillstånd, får hantering, överföring, import eller export ske enligt det tidigare tillståndet till dess att tillståndsmyndigheten har prövat frågan, om ansökan har kommit in till tillståndsmyndigheten senast fyra veckor innan giltighetstiden för det tillståndet går ut. Om ett tillstånd att inneha explosiva varor har upphört att gälla, ska den som ändå fortsatt innehar varorna hantera dem på det sätt som tillståndsmyndigheten anger.

Enligt 20 § får, när en tillståndspliktig verksamhet övergår till en ny verksamhetsutövare, verksamheten fortsätta att bedrivas enligt ett tidigare meddelat tillstånd under förutsättning att bytet av verksamhetsutövare i förväg anmälts till tillståndsmyndigheten och att en ansökan om nytt tillstånd lämnas in senast tre månader efter att bytet har skett. Tillståndsmyndigheten ska underrätta Polismyndigheten när en anmälan om byte av verksamhetsutövare har kommit in till myndigheten. När en fysisk person som haft tillstånd till hantering av brandfarliga eller explosiva varor har avlidit ska dödsboet skyndsamt underrätta tillståndsmyndigheten om detta. Dödsboet får fortsätta att hantera de tillståndspliktiga varorna enligt det tidigare meddelade tillståndet även om föreståndare saknas. Hanteringen får dock pågå i högst tre månader efter dödsfallet om inte dödsboet ansöker om ett nytt tillstånd. Innan frågan om nytt tillstånd prövats får dock endast sådan hantering ske som är nödvändig för förvaltningen av dödsboet.

Av nämnda bestämmelser framgår alltså att viss hantering av tillståndspliktiga varor får ske även efter det att ett tillstånd har löpt ut.

Beroende av om en ansökan om nytt tillstånd har kommit in, får hanteringen ske som tidigare eller i enlighet med tillståndsmyndighetens instruktioner. Om det sker ett identitetsbyte i förhållande till tillståndet, genom verksamhetsövergång eller dödsfall, får verksamheten bedrivas under viss tid, dock med vissa begränsningar för dödsbon.

Några särskilda sanktioner finns inte kopplade till 19 och 20 §§ FBE, utan sedvanliga straffbestämmelser gäller för den som hanterar brandfarliga eller explosiva varor utan tillstånd.

I sammanhanget kan även nämnas att 10 § andra stycket FBE föreskriver att den som får tillgång till explosiva varor utan tillstånd, omedelbart ska underrätta Polismyndigheten.

Särskilda regler om förverkande införs inte

De senaste åren har flera ändringar gjorts i LBE vad gäller tillståndsprovning, återkallelse av tillstånd och kommunernas tillsyn av brandfarliga och explosiva varor. Enligt promemorian kan det antas att dessa lagändringar, tillsammans med bland annat de ändringar som nyligen trätt i kraft (se avsnitt 4.4), leder till att fler tillstånd återkallas. Det skulle i sin tur kunna innebära att fler brandfarliga och explosiva varor överges efter att verksamhetsutövarens tillstånd upphört. Promemorians bedömning är därför att det finns ett behov av att förtydliga hanteringen av överblivna brandfarliga och explosiva varor genom dels ett införande av särskilda förverkandebestämmelser, dels att Försvarsmakten ska få en skyldighet att ge stöd till Polismyndigheten i dessa situationer.

Promemorians förslag innebär att det i en ny bestämmelse i LBE bland annat ska regleras att en brandfarlig eller explosiv vara får förklaras förverkad i vissa fall, antingen om innehavaren inte följt ett föreläggande från tillståndsmyndigheten att på visst sätt hantera varan, eller om det med hänsyn till omständigheterna kan befäras att varan kan komma till brottslig användning eller på annat sätt hanteras av obehöriga. En gemensam förutsättning ska dock vara att tillståndet som varan hänförs till har upphört eller återkallats.

Uppsala tingsrätt och *Åklagarmyndigheten* har i detta sammanhang ifrågasatt om förslaget är nödvändigt utifrån befintlig reglering om förverkanden, och särskilt pekat på bestämmelserna i 36 kap. 10 och 12 §§ brottsbalken.

I 36 kap. 10 § brottsbalken finns bestämmelser om förverkande av egendom som varit föremål för brott (förverkande av brottsföremål). Förverkande kan enligt paragrafen komma i fråga när det är kriminaliserat att använda den egendom som kan komma att förverkas (första stycket 2). Förverkande kan också ske om någon tagit befattning med egendomen på ett sätt som utgör brott (första stycket 3).

Bestämmelsen i 36 kap. 12 § avser förverkande av särskilda brottsverktyg. Ett förverkande enligt den paragrafen kan ske oberoende av om ett brott har begåtts eller inte. Förverkande får härvid ske av

- ett föremål som är ägnat att användas som vapen vid brott mot liv eller hälsa, om det har påträffats under omständigheter som gav anledning att befara att det skulle komma till sådan användning (första punkten),
- ett föremål som är ägnat att användas som hjälpmedel vid brott som innefattar skada på egendom, om det har påträffats under

- omständigheter som gav uppenbar anledning att befara att det skulle komma till sådan användning (andra punkten), och
- andra föremål, om det med beaktande av föremålets beskaffenhet och omständigheterna i övrigt finns särskild anledning att befara att det kan komma till användning i samband med ett brott (tredje punkten).

Efter 2024 års reform omfattar 36 kap. 12 § 3 inte bara utpräglade brottsverktyg, såsom dyrkar eller förfalskade kontanter, utan även andra föremål om omständigheterna i övrigt gör att det sammantaget finns särskild anledning att befara att föremålet kan komma till användning i samband med ett brott. Om förutsättningarna är uppfyllda får avgöras med hänsyn till omständigheterna i det enskilda fallet (prop. 2023/24:144 s. 430). Om tillståndspliktiga varor enligt LBE överges av en tillståndsinnehavare är det tänkbart att det i många fall skulle kunna vara fråga om en sådan situation där varorna kan anses utgöra s.k. brottsverktyg enligt 36 kap. 12 § 3 brottsbalken. Just denna sorts varor är typiskt sett mycket farliga att hantera och kan orsaka stor skada på liv, hälsa eller egendom, vilket illustreras genom den rådande samhällsutvecklingen med eskalerande antal sprängdåd inom ramen för den grova och organiserade brottsligheten, samt det intresse som finns hos kriminella att komma över denna typ av varor.

Regeringen kan alltså konstatera att det redan i dag finns en bestämmelse om förverkande av föremål som kan befaras komma till brottslig användning i 36 kap. 12 § 3 brottsbalken. Den bestämmelsen motsvarar till del promemorians förslag. Att införa en snarlik förverkandebestämmelse i LBE framstår inte som nödvändigt, vilket även Åklagarmyndigheten påpekar.

Promemorians förslag utgår även från grundsatsen att ett tillstånd till varorna i fråga antingen har återkallats eller upphört att gälla. Åklagarmyndigheten och Uppsala tingsrätt har härvid anmärkt att för det fall varorna inte kan förverkas med stöd av 36 kap. 12 § brottsbalken, så bör i stället detta kunna ske med stöd av 10 § samma kapitel. Hantering av sådana varor utan tillstånd är nämligen straffbelagt enligt 16, 29 och 29 a §§ LBE. Med ett sådant synsätt skulle det alltså innebära att om omständigheterna kring de överblivna brandfarliga eller explosiva varorna är av sådan beskaffenhet att det finns anledning att hantera varorna inom ramen för en förundersökning finns det typiskt sett förutsättningar för både beslag och förverkande av dessa.

Enligt regeringens uppfattning har Uppsala tingsrätts och Åklagarmyndighetens synpunkter fog för sig. Dessutom har det nyligen genomförts en större översyn av förverkandelagstiftningen, varvid en stor del av regleringen har flyttats från speciallagstiftning för att samlas i en ny lag i syfte att skapa ett tydligare och mer lättillämpat regelverk. Att nu återinföra särskilda bestämmelser om förverkande i LBE framstår enligt regeringens mening mot den bakgrunden inte som ändamålsenligt. Regeringen anser alltså att några särskilda förverkandebestämmelser inte bör införas i den lagen. Det finns därmed inte heller anledning att göra några ytterligare förtydliganden eller analyser av ett sådant regelverk, vilket bland annat efterfrågas av Åklagarmyndigheten, *Polismyndigheten* och *Trollhättans kommun (Räddningstjänsten Fyrbodol)*.

Nuvarande bestämmelser om Försvarsmaktens stöd är tillräckliga

Det kan alltså konstateras att befintlig reglering om beslag och förverkande är tillräcklig för att överblivna brandfarliga och explosiva varor hänförliga till tillstånd som upphört eller återkallats ska kunna tas om hand i de allra flesta situationer. Vidare finns det redan vissa bestämmelser i LBE om sådana omhändertaganden.

När det gäller ansvaret för omhändertagande av överblivna varor är promemorians bedömning att utgångspunkten bör vara att den ansvarsfördelning som gäller i dag ska bestå. Regeringen instämmer, likt *Polismyndigheten*, i den bedömningen. Det innebär att tidigare tillståndsinnehavare ska följa tillståndsmyndighetens instruktioner om att överlåta eller destruera varorna (19 § andra stycket FBE). Även det som gäller när ett tillstånd upphör eller när någon ändring sker i fråga om tillståndshavaren såsom verksamhetsövergång, dödsfall eller konkurs (20 § FBE) ska bestå. Det angivna är, vilket *Ale kommun (Bohus Räddningstjänstförbund)* efterfrågar tydliggörande av, det utrymme som tillstånds- och tillsynsmyndigheterna har att agera inom. Det finns därtill, vilket konstateras i promemorian, privata aktörer som har tillstånd till destruering av överblivet material och som kan göra en bedömning av varornas ålder, farlighet och tjänlighet. I första hand anlitas även dessa aktörer för att hantera och destruera varorna. Att statliga myndigheter endast i undantagsfall bör ansvara för att överblivna varor tas om hand framstår som ändamålsenligt, inte minst ur ett resursperspektiv. Beträffande vad Polismyndigheten framför i sammanhanget, nämligen att tillståndsmyndigheterna enligt LBE bör kunna ta ett större ansvar för aktuella varor, kan det konstateras att för att det allmänna ska kunna göra ingrepp i enskildas äganderätt krävs lagstöd. Det finns inte utrymme för att inom ramen för denna lagrådsremiss ta fram förslag som syftar till en utökning av tillståndsmyndigheternas befogenheter i detta avseende.

Om varorna trots vad som nu sagts har övergetts kan, som redan konstaterats, föremål i vissa fall tas i beslag och förverkas. Som framhålls i promemorian är det i stort Polismyndigheten som utför den fysiska hanteringen av beslag och förverkanden, vilket inte minst torde gälla på just det aktuella området. Det gäller även när en åklagare beslutat om beslaget, som vanligtvis uppdrar åt Polismyndigheten att verkställa detta (23 kap. 3 § andra stycket rättegångsbalken). Varor som förverkas inom ramen för en förundersökning har, som nämnts, i regel omhändertagits av Polismyndigheten genom tidigare beslag som också förvarar egendomen (27 kap. 10 § första stycket rättegångsbalken). I lagen (1974:1066) om förfarande med förverkad egendom och hittegods m.m. finns bestämmelser om hur egendom som förverkats ska tas om hand. Egendomen ska antingen oskadliggöras, förstöras eller säljas av den myndighet som har hand om egendomen (4–6 §§), det vill säga vanligtvis Polismyndigheten.

Det är alltså idag i huvudsak Polismyndigheten som har att hantera överblivna explosiva varor enligt LBE, med utgångspunkt i regleringen om beslag och förverkanden, om varorna inte tas om hand på annat sätt såsom på frivillig väg. Detta eftersom sådana situationer ofta torde aktualisera regleringen om brott enligt LBE.

Enligt promemorian kan Polismyndighetens hantering av överblivna varor i vissa fall avse större mängder som måste forslas bort och destrueras. Myndighetens resurser är dock begränsade när det gäller att ta hand om varor i sådan omfattning. Under vissa förutsättningar kan Försvarsmakten bistå Polismyndigheten med att omhänderta, oskadliggöra och destruera exempelvis explosiva varor. Möjligheten för Polismyndigheten att få stöd från Försvarsmakten följer dels av den allmänna skyldigheten för myndigheter att ge polisen stöd i dess arbete enligt 6 § fjärde stycket polislagen (1984:387), dels av förordningen (2002:375) om Försvarsmaktens stöd till civil verksamhet. Stöd-möjligheten omfattar både varor för typiska civila användningsområden, såsom dynamit till byggnation, och sådana varor som främst är för militärt bruk, exempelvis sprängdeg, granater och ammunition. Det finns dock ingen skyldighet för Försvarsmakten att ge stöd till Polismyndigheten (jfr 4 § samma förordning).

I oktober 2024 redovisades ett regeringsuppdrag (Ju2023/02208) om att fördjupa samarbetet mellan Polismyndigheten och Försvarsmakten inom områden där sådant samarbete kan bidra positivt till att bekämpa den systemhotande brottsligheten. I redovisningen redogjordes för när Försvarsmakten kan lämna stöd till Polismyndigheten inom befintligt regelverk och ekonomiska ramar. Det konstaterades att Polismyndighetens nationella bombskydd sedan länge har ett väl fungerande samarbete med Försvarsmakten. Myndigheterna såg även flera fördelar med att utöka samarbetet, bland annat för att vidmakthålla och utveckla kompetens inom Försvarsmakten. Det angavs vidare att myndigheterna hade undersökt frågan om omhändertagande av explosiva varor närmare och bedömde fortsatt att samverkan fungerade väl. Någon särskild begränsning för stöd och samarbete vid omhändertagande av explosiva varor utifrån om det finns en misstanke om brott eller inte förelåg inte heller.

Enligt Försvarsmaktens årsredovisning för 2024 begärdes stöd enligt förordningen om Försvarsmaktens stöd till civil verksamhet vid 61 tillfällen under året, varav fem avslogs. 42 av de beviljade stöden begärdes av Polismyndigheten och rörde främst explosivhantering, lägesbild och teknisk kompetens (Försvarsmaktens årsredovisning 2024, FM2024-4113:43, s. 47).

Det kan alltså konstateras att Polismyndigheten och Försvarsmakten redan har ett fungerande samarbete när det kommer till omhändertagande av explosiva varor. Det framstår därför inte som nödvändigt att ge Försvarsmakten en lagstadgad skyldighet att stödja Polismyndigheten i dessa situationer, utöver den reglering som redan finns.

Sammantaget bedömer alltså regeringen att det inte bör införas nya förverkandebestämmelser eller en utökad skyldighet för Försvarsmakten att ge stöd till Polismyndigheten.

6 Förbättrade möjligheter till kontroll av explosiva varor

Som framgår av avsnitt 4.3 är antalet illegala sprängningar i Sverige på en nivå som saknar motstycke i modern tid. I detta avsnitt lämnar regeringen förslag som syftar till att ytterligare förbättra möjligheterna till kontroll av explosiva varor.

6.1 En möjlighet för Polismyndigheten att överklaga vissa beslut

Regeringens förslag

Polismyndigheten ska ges möjlighet att överklaga beslut om att bevilja tillstånd till brandfarliga och explosiva varor samt beslut om att godkänna föreståndare och deltagare i verksamhet med explosiva varor.

Promemorians förslag

Förslaget i promemorian stämmer delvis överens med regeringens. Promemorians förslag om Polismyndighetens överklagandemöjlighet har en annan språklig utformning. I promemorian föreslås dessutom att det ska regleras i lag att Polismyndigheten ska få ansöka om återkallelse av tillstånd som avser brandfarliga och explosiva varor samt av godkännanden av föreståndare och deltagare i verksamhet med explosiva varor.

Remissinstanserna

De flesta remissinstanser är positiva till promemorians förslag eller lämnar inga synpunkter på det. *Myndigheten för civilt försvar (MCF)* tillstyrker förslaget och anser att Polismyndighetens möjlighet att ansöka om återkallelse ger en möjlighet till omprövning av felaktiga beslut. Även *Stockholms kommun* tillstyrker förslaget men anser att Polismyndigheten ska kunna överklaga alla beslut i de fall myndigheten anser det nödvändigt. *Bollnäs kommun (Räddningstjänsten södra Hälsingland)* anser att Polismyndigheten även ska få möjlighet att överklaga beslut om att inte vidta åtgärder efter en ansökan om återkallelse. *Trollhättans kommun (Räddningstjänsten Fyrbodals)* framhåller att Polismyndigheten behöver motivera en ansökan om återkallelse på ett förvaltningsrättsligt korrekt sätt för att tillståndsmyndigheten ska kunna behandla denna. Vidare bör Polismyndigheten endast få överklaga beslut och godkännanden när myndigheten i sitt yttrande till tillståndsmyndigheten avstyrkt att tillstånd utfärdas eller personer godkänns. Dessutom bör sådana ansökningar hanteras av en överinstans och inte av tillståndsmyndigheten. *Norrtälje kommun* framför liknande synpunkter och anför att Polismyndigheten i ett sådant fall bättre kan klargöra vilka omständigheter som ligger till grund för ansökan om återkallelse. Vidare menar kommunen att förslaget inte

löser frågan att Polismyndigheten på grund av sekretess inte kan ge tillståndsmyndigheterna tillräcklig information.

Polismyndigheten avstyrker förslaget och anser att det saknas tillräckliga skäl för detta. Om allvarliga fel eller misskötsamhet hos tillstånds- och tillsynsmyndigheterna skulle upptäckas finns åtgärder och sanktioner att tillgripa. Den typ av samverkan som föreslås kan ske med dagens regelverk. Det som i stället behövs är att myndigheten får klargjorda och förbättrade förutsättningar att dela med sig av annars sekretessbelagda uppgifter till tillståndsmyndigheterna. Myndigheten bedömer att den inte heller är mest lämpad att få dessa nya uppgifter, och bör som utgångspunkt inte få något nytt särskilt ansvar eller åläggas ytterligare förvaltningsrättsliga uppgifter på området. Myndigheten bör i stället prioritera brottsbekämpande uppgifter.

Fastighetsägarna ställer sig frågande till om Polismyndigheten bör åläggas rollen som överklagande part eftersom detta kommer kräva resurser som annars hade kunnat läggas på den initiala lämplighetsprovningen.

Skälen för regeringens förslag

Tillståndsgivningen och godkännanden

Enligt 16 § lagen (2010:1011) om brandfarliga och explosiva varor (LBE) ska den som hanterar, överför, importerar eller exporterar explosiva varor och den som yrkesmässigt eller i större mängd hanterar brandfarliga varor ha tillstånd till det. Av 17 § framgår vem som ska pröva frågor om tillstånd till brandfarliga varor och i 18 § vem som prövar frågor om tillstånd till explosiva varor.

Enligt 17 § prövas frågor om tillstånd till hantering av brandfarliga varor för vissa försvarsmyndigheter av Myndigheten för civilt försvar (MCF) och frågor om tillstånd till hantering av brandfarliga varor i övriga fall av den kommun där hanteringen ska bedrivas. Enligt 18 § prövas frågor om tillstånd till explosiva varor som avser tillverkning, bearbetning, behandling, destruktion, underhåll och återvinning, annan hantering som sker i anslutning till sådan hantering, gränsöverskridande överföring, import, export och sådan hantering som vissa försvarsmyndigheter behöver ha tillstånd till, av MCF. Frågor om tillstånd till hantering och överföring av explosiva varor i övriga fall prövas i regel av den kommun där varorna ska hanteras.

Enligt 9 a § ska den som bedriver tillståndspliktig verksamhet med explosiva varor enligt lagen anmäla till tillståndsmyndigheten vilka som i verksamheten avses få delta i hantering, överföring, import och export av sådana varor. Enligt 19 § ska tillståndsmyndigheten pröva om den som söker tillstånd och den som är anmäld som föreståndare i tillståndspliktig verksamhet med explosiva varor är lämplig och i övrigt har de förutsättningar som krävs för att hantera, överföra, importera eller exportera brandfarliga respektive explosiva varor i enlighet med lagen och de föreskrifter som meddelats i anslutning till lagen. När den som söker tillstånd är en juridisk person ska tillståndsmyndigheten göra en lämplighetsprovning av de fysiska personer som har ett betydande inflytande över den juridiska personen. Tillståndsmyndigheten ska också göra en lämplighetsprovning av den som är anmäld som deltagare i tillstånds-

pliktig verksamhet med explosiva varor. Om kraven i 19 § är uppfyllda ska tillståndsmyndigheten, enligt 19 a §, godkänna föreståndare och de personer som får delta i verksamheten med explosiva varor enligt 9 a §, s.k. deltagare. Godkännandet är en förutsättning för att de anmälda personerna ska få vara föreståndare respektive deltagare i verksamheten. Någon motsvarande prövning av föreståndare och deltagare i verksamhet med brandfarliga varor finns inte.

Enligt 34 § får en kommuns beslut enligt lagen, eller enligt föreskrifter som har meddelats i anslutning till denna, överklagas hos länsstyrelsen. Länsstyrelsens beslut får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. MCF:s beslut får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. De typer av beslut av kommuner och MCF som kan överklagas är beslut i tillståndsärenden, tillsynsärenden samt godkännande av föreståndare eller deltagare i den tillståndspliktiga verksamheten. Statliga myndigheter anses traditionellt inte utan författningsstöd kunna överklaga beslut av en annan myndighet, utom om myndigheten i fråga företräder ett rent privaträttsligt intresse (se t.ex. prop. 2019/20:15 s. 39–40).

Enligt de regler som tidigare gällde på området hade MCF möjlighet att överklaga beslut som fattades av kommunala nämnder, dvs. tillstånd avseende brandfarliga varor (13 § och 27 § tredje stycket lagen [1988:868] om brandfarliga och explosiva varor). Som motivering till varför överklaganderätten togs bort när nuvarande LBE infördes framhölls i förarbetena att en tillståndsprövningsprocess innefattar många olika kontroller av etableringen, till exempel kontroll av planärenden, byggärenden och miljöprocesser. Det kunde därför ifrågasättas om det fanns behov av en överklaganderätt. MCF skulle i normalfallet finnas med i processen redan vid tillståndsgivningen genom samrådskyldighet innan beslutsmyndigheten fattade sitt beslut. Detta gjorde att myndigheten var garanterad viss insyn och påverkansmöjlighet vid tillståndsgivningen (prop. 2009/10:203 s. 63–64).

En myndighet bör ges möjlighet att överklaga vissa beslut

Tillståndsfrågorna enligt LBE är av en särskild karaktär, vilket måste beaktas i sammanhanget. Tillstånden rör hantering av bland annat explosiva varor och det är naturligtvis av yttersta vikt att denna typ av varor endast innehas och hanteras av personer som anses lämpliga för detta. Om sådana varor kommer i orätta händer kan det riskera att få mycket allvarliga konsekvenser. Detta kan inte minst illustreras genom samhällsutvecklingen i Sverige som har inneburit att kriminella använder civila sprängmedel för att utföra sprängningar i miljöer där människor riskerar att dödas eller skadas.

Mot den bakgrunden uppkommer frågan om en myndighet bör ges möjlighet att överklaga vissa tillstånd och godkännanden enligt lagen. En sådan möjlighet skulle kunna utgöra en säkerhetsventil i sådana fall då riktigheten av ett givet tillstånd eller godkännande kan ifrågasättas. Det kan visserligen antas att exempelvis nya omständigheter kring ett beslut om beviljande av tillstånd eller godkännande skulle uppmärksammas efter viss tid, varför tillståndet eller godkännandet då skulle kunna återkallas om det finns grund för detta. *Polismyndigheten* ifrågasätter av detta skäl behovet av förslaget. Myndigheten anser att det redan av befintlig

reglering framgår att tillstånds- och tillsynsmyndigheterna ska agera i dessa situationer samt, om allvariga fel eller misskötsamhet skulle upptäckas, att det finns flera åtgärder och sanktioner att vidta. Regeringen konstaterar härvid att tillstånds- och tillsynsmyndigheterna även i fortsättningen vid behov ska återkalla tillstånd eller godkännanden eller vidta andra åtgärder i enlighet med gällande bestämmelser. Regelverket innehåller även sanktionsmöjligheter kopplade till tillsynsförfarandet. Genom de lagändringar som trädde i kraft i juli 2025 ska ytterligare omständigheter beaktas vid bedömningen av om ett tillstånd ska återkallas. De åtgärder som kan vidtas i efterhand bör dock kompletteras med att en myndighet får möjlighet att angripa ett beslut om tillstånd eller godkännande genom ett överklagande. Detta framstår som motiverat inte minst med hänsyn till lagens syften och de värden som LBE är avsedd att skydda.

Mot denna bakgrund bedömer regeringen, i likhet med promemorian och bland annat MCF, att det finns skäl för att i LBE införa en möjlighet för en utomstående myndighet att överklaga beslut där tillstånd beviljats som avser brandfarliga och explosiva varor och där föreståndare eller deltagare godkänts i verksamhet med explosiva varor.

Polismyndigheten ska ges den nya överklagandemöjligheten

Den uppgift som förslaget innebär är ny i förhållande till nuvarande LBE. Det är dock fråga om en begränsad uppgift och det är, som promemorian även konstaterar, inte aktuellt att inrätta en ny myndighet för ändamålet. Ansvaret bör alltså läggas på en befintlig myndighet.

MCF var, som framgår ovan, överklagandepart enligt den tidigare lagstiftningen på området. Även om MCF inte har någon roll i varje enskilt tillståndsärende har myndigheten ett övergripande ansvar genom att myndigheten numera samordnar och utövar tillsyn över kommunernas verksamhet. Om MCF även skulle ges rollen som motpart i tillståndsärenden skulle det innebära en ökad risk för sammanblandning av myndighetens olika uppgifter enligt LBE inom ramen för ett och samma ärende. Till detta kommer att MCF:s huvudsakliga kunskapsområde innefattar de delar av tillståndsverksamheten som rör olycksförebyggande aspekter, och inte brottsförebyggande sådana. Eftersom det framför allt kommer vara brottsförebyggande aspekter som kommer ligga till grund för ett överklagande anser regeringen, i likhet med promemorian, att MCF inte heller av denna anledning är ett lämpligt val för de nya uppgifterna. Förslaget innebär därtill att även MCF:s beslut ska kunna överklagas. Om MCF skulle ges uppgiften skulle alltså ytterligare en myndighet behöva utses för att kunna överklaga de beslut som MCF fattar, vilket inte vore ändamålsenligt.

En annan tänkbar ordning skulle kunna vara en uppdelning av ansvaret mellan olika myndigheter. En myndighet skulle exempelvis kunna ansvara för överklaganden av tillstånd och godkännanden utfärdade av MCF, medan den myndigheten skulle ha motsvarande ansvar för tillstånd och godkännanden utfärdade av kommunerna. I likhet med promemorian anser regeringen dock att inte heller detta skulle vara en ändamålsenlig lösning. Dels är de invändningar som nyss nämnts mot att MCF bör ges ansvaret

fortfarande gällande även om uppgifterna begränsas, dels är det önskvärt att en myndighet får ansvaret för en sammanhållen reglering.

Enligt regeringens mening ligger det i stället närmast till hands att Polismyndigheten ska ges uppgiften enligt förslaget. Enligt 14 § förordningen (2010:1075) om brandfarliga och explosiva varor (FBE) ska tillståndsgivande myndigheter, innan ett beslut om tillstånd till hantering av explosiva varor enligt LBE fattas, inhämta ett yttrande från Polismyndigheten. Ett yttrande ska också inhämtas från myndigheten när en person anmäls enligt 19 d § första stycket LBE. Yttrandet ska avse frågan om lämplighet när det gäller de personer som ska provas som föreståndare eller deltagare enligt 19 § LBE. Enligt 14 § tredje stycket FBE ska en tillståndsmyndighet underrätta Polismyndigheten när ett tillståndsärende i fråga om explosiva varor inleds. Polismyndigheten har alltså redan en särskild ställning, och viktiga uppgifter, enligt regleringen på området.

Förslaget om att ge en myndighet en möjlighet att överklaga vissa beslut tar bl.a. sikte på situationer om tillståndsmyndigheten, i motsats till vad Polismyndigheten i sitt yttrande enligt 14 § FBE har framfört, beviljar ett tillstånd eller godkänner en person. Därutöver kan det ha framkommit nya uppgifter som har betydelse för prövningen sedan Polismyndigheten yttrade sig. Polismyndigheten har alltså redan en roll under handläggningen, och det torde vara den myndigheten som har bäst förutsättningar att upptäcka sådana omständigheter som kan föranleda ett överklagande av beslutet. Det är även främst detta som förslaget syftar till, nämligen att utgöra en säkerhetsventil i sammanhanget. Om uppgifterna i stället skulle läggas på en annan myndighet skulle denna i praktiken enbart agera som ombud för Polismyndigheten, eftersom det i huvudsak är den myndigheten som har kännedom om och tillgång till sådana uppgifter som skulle motivera att ett överklagande görs. Det är även främst Polismyndigheten som har kunskap om individers brottsliga aktivitet, kopplingar till kriminella nätverk och liknande information.

Mot denna bakgrund anser regeringen att Polismyndigheten är lämpad för uppgiften att överklaga beslut om tillstånd och godkännanden. Det torde i regel endast vara sådana tillstånd som beviljats efter att Polismyndigheten har yttrat sig som blir aktuella för ett överklagande. Det kan härvid noteras, även om frågan inte är föremål för detta lagstiftningsärende, att promemorian föreslår en förordningsändring som skulle innebära att tillståndsmyndigheterna i vissa fall ska skicka beslut om tillstånd eller godkännanden till Polismyndigheten. Polismyndigheten får dock möjlighet att även överklaga beslut där yttrande inte skett, till exempel i samband med beslut om överföring eller import av explosiva varor.

Det kan i sammanhanget framhållas att Polismyndigheten har motsvarande uppgifter även enligt annan lagstiftning. Enligt 5 § lagen (1974:191) om bevakningsföretag ska länsstyrelsen, som prövar frågor om auktorisation enligt den lagen, inhämta ett yttrande från Polismyndigheten innan auktorisation beviljas. Polismyndigheten får enligt 15 § samma lag överklaga länsstyrelsens beslut i den sortens ärenden. Motsvarande ordning gäller enligt 2 och 13 §§ lagen (2010:1933) om auktorisation av delgivningsföretag.

Som Polismyndigheten identifierar i sammanhanget skulle det visserligen kunna argumenteras för att förslaget inte överensstämmer med arbetet att renodla myndighetens uppgifter. Nyligen redovisade Utredningen om en stärkt tillsyn av tivolin och en översyn av vissa uppgifter som utförs av Polismyndigheten sitt slutbetänkande (SOU 2025:102). Enligt betänkandet ska ansvaret för tillståndsprövningen enligt 3 kap. ordningslagen i flera fall flyttas från Polismyndigheten till kommunerna. Det gäller bland annat tillstånd till sprängning och skjutning inom detaljplanelagt område. När det gäller det förslag som nu är aktuellt bedömer däremot regeringen att Polismyndigheten är lämplig att utföra uppgifterna och att dessa ligger väl i linje med Polismyndighetens brottsförebyggande roll.

Av de skäl som nu redovisats anser regeringen sammanfattningsvis, i likhet med promemorian men till skillnad från Polismyndigheten och *Fastighetsägarna*, att det både av principiell och praktisk hänsyn är Polismyndigheten som är bäst lämpad för uppgiften enligt förslaget. Som framgår ovan är uppgiften avsedd att användas endast i undantagsfall, och bedöms därmed inte innebära några omfattande eller betungande arbetsuppgifter för Polismyndigheten. Kommunerna kommer alltså att ha samma viktiga ansvar för det brottsförebyggande arbetet som de redan har (se lagen [2023:196] om kommuners ansvar för brottsförebyggande arbete).

I promemorian föreslås härutöver att Polismyndigheten även ska ges möjlighet att initiera återkallelseärenden hos tillståndsmyndigheten. Som huvudsakliga skäl för detta anges att omständigheterna efter ett beslut eller godkännande kan förändras, och att sedan tidigare lämpliga aktörer i ett senare skede kan bli att anse som olämpliga. Det är viktigt att tillståndsmyndigheten kan uppmärksammas på omständigheter av central betydelse för tillståndsfrågan. Uppgifter av sådant slag från en brottsbekämpande myndighet, och som tillståndsmyndigheten inte har möjlighet att upptäcka på egen hand, bör även typiskt sett vara av stor vikt för tillståndsmyndigheten. Sådan information kan inte minst vara värdefull i fall då explosiva varor riskerar att hanteras av en olämplig person eller på annat sätt komma i orätta händer.

Enligt regeringens mening skulle dock liknande resultat kunna åstadkommas genom exempelvis en anmälningsskyldighet för en myndighet i förhållande till tillståndsmyndigheten, vilket i förekommande fall kan regleras på lägre författningsnivå. Det finns därför inte anledning att inom ramen för detta lagstiftningsärende behandla synpunkterna från bl.a. *Bollnäs kommun (Räddningstjänsten södra Hälsingland)* i detta hänseende. Vad gäller *Trollhättans kommuns (Räddningstjänsten Fyrbodals)*, *Norrtälje kommuns* och Polismyndighetens synpunkter om Polismyndighetens möjligheter att lämna uppgifter till tillståndsmyndigheterna behandlas den frågeställningen i avsnitt 5.2.

Uppgiftens omfattning

En fråga är om uppgiften att överklaga endast bör omfatta explosiva varor eller också brandfarliga varor. Som framgår ovan är det endast i ärenden som gäller hantering av explosiva varor som Polismyndigheten har en skyldighet att yttra sig. Det är också främst explosiva varor som har

använts av kriminella under den senaste tidens våldsutveckling och som drabbat utomstående personer. Mot detta kan ställas att även tillståndspliktiga brandfarliga varor utgör en beaktansvärd risk i orätta händer och att ett felaktigt beslut i fråga om sådana varor kan leda till stora oönskade konsekvenser.

Med hänsyn till att det är fråga om just en möjlighet för Polismyndigheten att överklaga, har promemorian valt att inte begränsa förslaget till att endast omfatta tillstånd till explosiva varor. Regeringen instämmer i den bedömningen. Uppgiften bör således omfatta både brandfarliga och explosiva varor. Det ska dock härvid noteras att beslut om godkännande av föreståndare och deltagare endast avser verksamhet med explosiva varor (jfr 19 a § LBE).

Att ytterligare utöka Polismyndighetens möjligheter att överklaga beslut, vilket *Stockholms kommun* föreslår, anser regeringen däremot inte vara lämpligt. Det finns inget brottsförebyggande intresse i att kunna överklaga t.ex. ett beslut om avslag på en tillståndsansökan.

Regleringen bör införas genom en ny bestämmelse

Sammantaget föreslår regeringen att det ska införas en ny bestämmelse i 34 § LBE där det ska framgå att Polismyndigheten får överklaga beslut om att bevilja tillstånd enligt 17 och 18 §§, dvs. avseende både brandfarliga och explosiva varor, samt beslut om att godkänna föreståndare och deltagare enligt 19 a §, alltså i verksamhet med explosiva varor.

Vid ett överklagande är det den sökande parten som är Polismyndighetens motpart. Polismyndighetens rätt att överklaga bör inte endast avse kommunens eller MCF:s beslut utan även länsstyrelsens och allmän förvaltningsdomstols beslut att bevilja ett tillstånd eller godkänna en deltagare eller föreståndare (jfr prop. 2009/10:237 s. 224–225 och 266–267).

Trollhättans kommun (Räddningstjänsten Fyrbodals) anser att det i lagtexten bör tydliggöras att Polismyndigheten endast ska få överklaga beslut och godkännanden när de i sitt yttrande till tillståndsmyndigheten har avstyrkt ett tillstånd eller godkännande. Regeringen anser inte att en sådan begränsning är ändamålsenlig, eftersom det kan tillkomma nya omständigheter som visar att en person inte längre är lämplig mellan det att Polismyndigheten yttrat sig och att tillståndsmyndighetens beslut får laga kraft.

6.2 Anmälan av personer som slutar i en verksamhet

Regeringens förslag

En tillståndspliktig verksamhet ska snarast anmäla till tillståndsmyndigheten om en deltagare, föreståndare eller person med betydande inflytande inte längre deltar i, förestår eller har ett betydande inflytande över verksamheten.

Promemorians förslag

Förslaget i promemorian stämmer i huvudsak överens med regeringens. Promemorians förslag har en annan språklig utformning.

Remissinstanserna

De flesta remissinstanser är positiva till förslaget eller lämnar inga synpunkter. *Katrineholms kommun* och *Olofströms kommun* tillstyrker förslaget och menar att det kommer att bidra till att korrekta uppgifter finns hos myndigheterna. Även *Myndigheten för civilt försvar* tillstyrker förslaget, men framhåller att det är viktigt att personer som en gång blivit godkända och registrerade i det nationella tillståndsregistret för explosiva varor inte raderas ur registret. Enligt myndigheten bör uppgifterna sparas i tio år och därefter gallras.

Byggföretagen tillstyrker förslaget men anser att personliga tidsbegränsade tillstånd bör införas eller i vart fall att registreringen av deltagare tidsbegränsas.

Bergsprängningsentreprenörernas förening (BEF) och *Kompetenscentrum Energetiska Material (KCEM)* avstyrker förslaget och anser att det i stället bör införas någon form av tidsbegränsade personliga godkännanden som gäller oavsett hos vilken tillståndshavare personen verkar. BEF menar också att förslaget medför en för stor administrativ börda för företaget. KCEM för fram att förslaget innebär stora praktiska problem när det gäller korta och oplanerade arbeten.

Skälen för regeringens förslag

Av 19 d § LBE följer att ett företag som bedriver tillståndspliktig verksamhet enligt lagen ska anmäla till tillståndsmyndigheten om det inom företaget byts ut eller tillkommer någon som anges i 19 §. Med detta avses föreståndare enligt 9 §, de som är anmälda att delta i en verksamhet enligt 9 a § och de fysiska personer som har ett betydande inflytande över en tillståndspliktig verksamhet som är en juridisk person.

Bestämmelsen infördes 2021 i syfte att säkerställa att tillståndsmyndigheten informeras om eventuella förändringar som görs inom ett företag avseende vilka som deltar i en tillståndspliktig verksamhet, så att en prövning kan göras av de som tillkommer. I promemorian konstateras även att bestämmelsen därtill är viktig för att tillståndsmyndigheten ska få kännedom om att en anmäld föreståndare eller deltagare har slutat eller fått arbetsuppgifter som innebär att denne inte längre förestår eller deltar i verksamheten. Detta för att tillståndsmyndigheten ska kunna återkalla tillståndet eller godkännandet avseende dessa personer (jfr 20 och 20 a §§ LBE) samt registrera förändringen i det nationella tillståndsregistret för explosiva varor, NATEV, (se 24 d–24 f §§ FBE). Enligt regeringens mening framstår det över lag naturligtvis också som ändamålsenligt att tillståndsmyndigheten har uppdaterade uppgifter om vilka som förestår, deltar i eller har ett betydande inflytande över en tillståndspliktig verksamhet. Detsamma gäller för uppgifterna i NATEV.

Bestämmelsen i 19 d § första stycket enligt sin ordalydelse kan dock tolkas på annat sätt, nämligen att det inte finns någon skyldighet att anmäla en sådan förändring som nyss nämnts. Frågan berördes inte heller närmare

i förarbetena (jfr prop. 2020/21:153). Enligt promemorian har det också framkommit att många aktörer tolkar bestämmelsen som att en anmälan ska göras bara när någon som tillhör de personkategorier som bestämmelsen omfattar byts ut eller tillkommer, men inte när någon av dessa slutar. En följd av detta kan bli att tillståndsmyndigheten inte får kännedom om att exempelvis en föreståndare har slutat i verksamheten utan att ersättas av någon ny. Det innebär i sin tur att den före detta föreståndaren kommer att vara fortsatt godkänd som föreståndare hos tillståndsmyndigheten och registrerad som sådan i det nationella tillståndsregistret för explosiva varor, trots att han eller hon inte längre har någon del i den tillståndspliktiga verksamheten och i praktiken inte får hantera explosiva varor inom ramen för denna. Regeringen anser, i likhet med promemorian, att detta inte en lämplig ordning.

Regeringen föreslår därför att det uttryckligen ska anges i lag att anmälningsskyldigheten i 19 d § även gäller när någon som tillhör de personkategorier som bestämmelsen omfattar inte längre deltar i, förestår eller har ett betydande inflytande över verksamheten. I praktiken innebär detta att en anmälan ska göras både när en person slutar i det företag som bedriver verksamheten och när en person arbetar kvar i företaget, men har fått arbetsuppgifter som innebär att han eller hon inte längre är deltagare i eller är föreståndare för verksamheten eller har ett betydande inflytande över detta. Detta innebär dock inte att uppgifterna per automatik ska tas bort i NATEV. Som framgår av förarbetena till registrets införande får de regler som följer av bland annat tryckfrihetsförordningen, arkivlagen (1990:782) och EU:s dataskyddsförordning sätta gränserna för hur länge uppgifterna ska bevaras i registret (prop. 2023/24:139 s. 21–22). Att införa en viss bevarandetid, som *Myndigheten för civilt försvar* föreslår, kan dock inte övervägas inom ramen för detta lagstiftningsärende.

Som *Bergsprängningsentreprenörernas förening (BEF)* påpekar kan förslaget innebära en viss ökad administrativ börda för berörda företag. Enligt regeringen är förslaget ändå befogat, inte minst eftersom det är av central betydelse att tillstånds- och tillsynsmyndigheterna har uppdaterade uppgifter om vilka personer hos tillståndshavaren som hanterar explosiva varor. Detsamma gäller *Kompetenscentrum Energetiska Materials (KCEM)* synpunkt om att förslaget kan innebära praktiska problem vid s.k. korta arbeten. Att införa tidsbegränsade tillstånd, vilket *Byggföretagen* föreslår, skulle visserligen i somliga fall kunna underlätta förfarandet. Detta skulle dock kräva att tillståndshavaren bevakar att en ny anmälan görs för det fall registreringstiden löper ut, och personen i fråga alltjämt är involverad i verksamheten. Detta framstår som mindre ändamålsenligt. Vad beträffar en ordning med personliga tillstånd, vilket BEF, KCEM och Byggföretagen efterfrågar, behandlar regeringen den frågan i avsnitt 5.1.2.

7 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Regeringens förslag

Lagändringarna ska träda i kraft den 1 juli 2026.

Regeringens bedömning

Det finns inget behov av övergångsbestämmelser.

Promemorians förslag och bedömning

Förslagen och bedömningen i promemorian stämmer delvis överens med regeringens. I promemorian föreslås ett tidigare datum för ikraftträdande.

Remissinstanserna

De allra flesta remissinstanser har inte några synpunkter på förslaget eller bedömningen. *Myndigheten för civilt försvar* anser att förslaget om att en tillståndspliktig verksamhet ska anmäla om vissa personer inte längre deltar i, förestår eller har ett betydande inflytande över verksamheten tidigast bör träda i kraft den 1 januari 2026, eftersom myndigheten behöver utveckla nya funktioner i det nationella tillstandsregistret för explosiva varor. Vad gäller övriga förslag anser *Ale kommun (Bohus räddningstjänstförbund)* att ett ikraftträdande under 2025 kommer innebära utmaningar gällande kompetensförsörjning och framtagande av rutiner.

Skälen för regeringens förslag och bedömning

Med hänsyn till den allvarliga samhällssituationen med sprängdåd och kriminellas tillgång till explosiva varor är det angeläget att de föreslagna lagändringarna kan träda i kraft så snart som möjligt. De bör lämpligen träda i kraft den 1 juli 2026. Det bör också ge tillräckligt med tid för berörda aktörer att kunna anpassa sig efter lagändringarna.

Det bedöms inte finnas något behov av övergångsbestämmelser.

8 Konsekvenser av lagförslagen

8.1 Konsekvenser för det brottsförebyggande arbetet

Regeringens bedömning

Förslagen bedöms få en positiv effekt på det brottsförebyggande arbetet. Mängden brandfarliga och explosiva varor i kriminella kretsar bedöms kunna minska.

Promemorians bedömning

Bedömningen i promemorian stämmer överens med regeringens.

Remissinstanserna

De flesta remissinstanser lämnar inga synpunkter i fråga om de nu aktuella förslagens påverkan på det brottsförebyggande arbetet. *Stockholms kommun*, *Myndigheten för civilt försvar (MCF)* och *Länsstyrelsen i Södermanlands län* anser att förslagen kommer att bidra till en stärkt kontroll och hantering av explosiva och brandfarliga varor. Detta kan bidra till att minska sannolikheten för att den grova organiserade brottsligheten kommer över explosiva varor.

Skälen för regeringens bedömning

Regeringens förslag sker mot bakgrund av den eskalerande våldsutvecklingen med sprängningar kopplade till kriminella miljöer. Den övergripande målsättningen med förslagen är att minska kriminellas tillgång till sprängmedel genom att förebygga och försvåra illegal hantering av explosiva varor i samhället. Genom förslagen ges Polismyndigheten en möjlighet att överklaga beviljade tillstånd och godkännanden. Detta bör enligt regeringen minska risken för att personer som inte är lämpliga får laglig rätt att befatta sig med explosiva varor. Vidare kommer förslaget om en skyldighet att avanmäla vissa aktörer innebära att risken minskar att dessa t.ex. kan införskaffa explosiva varor trots att de inte längre har rätt till det. Regeringen anser, likt *MCF*, att de förslag som lämnas sammantaget förebygger och försvårar illegal hantering av explosiva varor i samhället.

Ytterst syftar de föreslagna förändringarna till att minska omfattningen av sprängmedel som når kriminella för att förhindra olagliga sprängningar i Sverige. Hur stor påverkan förslagen väntas få är svårt att bedöma. Detta beror dels på svårigheten att uppskatta antalet sprängningar som skulle kunna stoppas med hjälp av förslagen, dels på att den samhällsekonomiska kostnaden för en illegal sprängning är svår att bedöma eftersom det beror på omfattningen av skadorna och de samhällsliga följderna.

Illegala sprängningar innebär omfattande kostnader för samhället. Kostnaderna för en illegal sprängning kan delas upp på direkta och indirekta kostnader. De direkta kostnaderna innefattar materiella skador på

byggnader, infrastruktur och fordon, vilka ofta kräver omfattande reparationer, rivning och nybyggnation. Dessutom innebär sprängningar stora insatser från kommunal räddningstjänst och polis, inbegripet arbete med avspärrningar, evakuering och säkerhetsarbete. Forensiska undersökningar och andra insatser som utförs av specialiserade enheter inom Polismyndigheten bidrar ytterligare till de direkta kostnaderna. Även rättssystemets arbete, från förundersökningar och rättegångar till kostnader för häktes- och fängelsevistelser, utgör en betydande del.

De indirekta kostnaderna är också omfattande. Sprängningar leder ofta till en känsla av otrygghet hos drabbade individer och boende i närheten, vilket även kan öka belastningen på vårderna. Det kan även uppstå indirekta ekonomiska förluster om företag i drabbade områden förlorar kunder eller tvingas stänga tillfälligt. Fastighetsvärdet i området kan också sjunka om området upplevs som otryggt. På kommunal nivå krävs att resurser omfördelas för att hantera sanering och återuppbyggnad, vilket påverkar andra delar av samhällsekonomin.

8.2 Konsekvenser för statliga myndigheter och kommuner

Regeringens bedömning

Förslagen kommer innebära vissa utökade arbetsuppgifter för Polismyndigheten. Kostnaderna dessa medför bedöms kunna finansieras inom befintliga ekonomiska ramar. Förslagen bedöms inte påverka Myndigheten för civilt försvar, allmänna förvaltningsdomstolar, länsstyrelser eller kommuner i större utsträckning.

Promemorians bedömning

Bedömningen i promemorian stämmer överens med regeringens.

Remissinstanserna

Majoriteten av remissinstanserna instämmer i eller invänder inte mot bedömningen.

Myndigheten för civilt försvar (MCF) påpekar att förslaget om en skyldighet för tillståndshavare att avanmäla den som inte längre deltar i, förestår eller har ett betydande inflytande över verksamheten kommer innebära en ökad arbetsbelastning hos kommunerna och myndigheten. *Sveriges Kommuner och Regioner (SKR)* framför liknande synpunkter och bedömer att förslaget innebär utökade, om än begränsade, kostnader för kommunerna. SKR anser att dessa kostnader bör kunna inkluderas i avgiften för godkännande av föreståndare och deltagare. Vidare anförts att staten bör tillhandahålla ett digitalt verktyg för att underlätta informationsutbyte mellan de aktörer som berörs av lagstiftningen om brandfarliga och explosiva varor.

Polismyndigheten delar inte bedömningen att förslagen gällande myndighetens roll väntas få liten påverkan på denna. Myndigheten menar att förslagen leder till utökat behov av bland annat resurser och kan leda till att omprioriteringar blir nödvändiga inom berörda specialistverksamheter som medför att andra angelägna polisiära uppgifter behöver stå tillbaka.

Kammarrätten i Stockholm efterfrågar en analys av vilka konsekvenser förslagen får för de allmänna förvaltningsdomstolarna.

Skälen för regeringens bedömning

Beträffande förslaget om att tillståndshavare ska avanmäla den som inte längre deltar i, förestår eller har ett betydande inflytande över verksamheten gör regeringen följande bedömning. Precis som *MCF* påpekar bedöms förslaget medföra en något ökad arbetsbörda för tillståndsmyndigheterna, i och med att dessa till följd av förslaget bör få in fler anmälningar från företagen jämfört med i dag. Det arbete som kan tillkomma för tillståndsmyndigheterna består i att administrera de inkomna anmälningarna, fatta beslut om att återkalla godkännanden samt registrera uppgifterna i det nationella tillstandsregistret för explosiva varor. Regeringen instämmer i promemorians bedömning att detta arbete är av förhållandevis enkel beskaffenhet och att det kan utföras enligt ett standardiserat förfarande. Förslaget förväntas därför inte medföra någon större påverkan på *MCF* eller kommunerna. De kostnader som kan uppstå för *MCF* kan alltså finansieras inom ramen för befintliga anslag. När det gäller kommunerna bedömer regeringen utifrån samma resonemang att förslaget endast bör medföra marginella kostnadsökningar, som inte aktualiserar en tillämpning av den kommunala finansieringsprincipen. Det finns alltså inte anledning att göra några förtydliganden i de avseenden som *SKR* efterfrågar i sammanhanget. Frågor rörande digitala lösningar tillhandahållna av staten är inte heller föremål för denna lagrådsremiss.

När det sedan gäller förslaget att Polismyndigheten ges möjlighet att överklaga tillstånd och godkännanden innebär detta vissa nya arbetsuppgifter för myndigheten. Den initiala påverkan på Polismyndigheten avseende möjligheten att överklaga ärenden bedöms dock bli relativt begränsad då antalet överklaganden uppskattas bli få, bland annat eftersom tillståndsmyndigheterna sällan torde bevilja tillstånd eller godkännanden i strid med Polismyndighetens bedömning i lämplighetsprövningen.

För Polismyndigheten blir de direkta konsekvenserna framför allt att verksamheten behöver förberedas på att kunna hantera eventuella överklaganden när behov väl uppstår. Arbetet med förvaltningsrättsliga överklaganden sker i stor utsträckning genom ett skriftligt förfarande och är till stor del likt det arbete med yttranden Polismyndigheten genomför i dag. Polismyndigheten är också redan enligt befintligt regelverk motpart i förvaltningsrätten när en fråga om tillstånd till sprängning enligt ordningslagen överklagas dit. Ansvar för frågorna inom myndigheten kan dock behöva ses över och eventuella mallar, rutiner och material kan behöva upprättas.

Polismyndigheten ser dock en risk för att förslagets påverkan kan bli avsevärt större och leda till att myndigheten behöver prioritera om bland

nuvarande arbetsuppgifter och rekrytera långt fler årsarbetskrafter för att hantera det förändrade ansvaret. Vidare ser Polismyndigheten att detta nya förvaltningsrättsliga ansvarsområde riskerar att påverka andra prioriteringar inom myndigheten och få följeffekter på annan samhällsviktig verksamhet. Regeringen bedömer dock att de utökade förvaltningsrättsliga arbetsuppgifter som förslagen medför inte är större än att de bör kunna finansieras inom myndighetens befintliga ekonomiska ramar.

Förslaget bedöms vidare stärka arbetet med att förhindra att sprängmedel hamnar i orätta händer. Syftet med förslaget är primärt att möjligheten att överklaga blir en säkerhetsventil, det vill säga att Polismyndigheten ska ha möjlighet att överklaga beviljade tillstånd och godkännanden. I praktiken kommer detta i huvudsak att ske i fall när beslutet fattats i strid med myndighetens yttranden om en individs lämplighet, eller om det efter beslut uppdagas att individen inte längre kan anses lämplig utifrån Polismyndighetens information. I praktiken bedöms inte denna säkerhetsventil behöva nyttjas särskilt ofta och antalet överklaganden per år antas bli få.

Vad gäller tillståndsmyndigheterna bedöms förslaget däremot inte medföra några direkta ekonomiska konsekvenser för vare sig kommuner eller MCF. Eftersom Polismyndigheten ges rätt att överklaga vissa beslut innebär förslaget – om än i begränsad omfattning – en utökning av länsstyrelsernas och de allmänna förvaltningsdomstolarnas arbetsbörda. De marginella kostnader som detta kan medföra för dessa bedöms dock rymmas inom befintliga anslag för länsstyrelserna och Sveriges Domstolar.

Förslagen innebär att kommunerna kommer att få ta emot anmälningar från tillståndshavare när deltagare, föreståndare och personer med betydande inflytande inte längre har dessa funktioner. Vidare innebär de att kommuner kommer att kunna få sina beslut om tillstånd överklagade av Polismyndigheten. Förslagen kommer därmed ha viss påverkan på kommunernas verksamhet och får anses innebära en viss begränsad inskränkning av den kommunala självstyrelsen. Enligt 14 kap. 3 § regeringsformen bör en inskränkning i den kommunala självstyrelsen inte gå utöver vad som är nödvändigt med hänsyn till de ändamål som föranlett den. Regeringens bedömning är att syftet med förslagen, nämligen att minska kriminellas tillgång till sprängmedel genom att förebygga och försvåra illegal hantering av explosiva varor i samhället, inte kan uppnås med någon mindre ingripande åtgärd och att den begränsade påverkan på självstyrelsen som förslagen kan anses ha alltså är proportionerlig i förhållande till ändamålet med dessa.

8.3 Konsekvenser för företag och enskilda

Regeringens bedömning

Företag förväntas få en viss ökad administrativ börda. Förslagen bedöms kunna få en positiv inverkan på konkurrensen på området.

Promemorians bedömning

Bedömningen i promemorian stämmer i huvudsak överens med regeringens. Promemorian gör ingen bedömning i fråga om de aktuella förslagens påverkan på konkurrensen.

Remissinstanserna

Majoriteten av remissinstanserna instämmer i eller invänder inte mot bedömningen.

Bergsprängningsentreprenörernas förening (BEF) menar att förslaget om att tillståndshavare ska avanmäla den som inte längre deltar i, förestår eller har ett betydande inflytande över verksamheten innebär en för stor administrativ börda för företag. *Regelrådet* anser att redovisningen av påverkan på konkurrensen är bristfällig gällande förslaget om Polismyndighetens möjlighet att överklaga tillstånd och godkännanden.

Skälen för regeringens bedömning

När det gäller förslaget om att tillståndshavare ska avanmäla den som inte längre deltar i, förestår eller har ett betydande inflytande över verksamheten gör regeringen följande bedömning. I dag finns en sådan anmälningsplikt för företagen när någon som tillhör dessa personkategorier byts ut eller tillkommer i verksamheten. Förslaget innebär alltså en viss utökning av företagens anmälningsplikt och därmed en något större administrativ börda för dessa, vilket *BEF* påpekar. Det bör dock, bland annat med hänvisning till vilken arbetstid som kan komma i fråga för att genomföra en sådan åtgärd, generellt sett endast bli fråga om begränsade kostnader för berörda företag i sammanhanget. Förslaget är även nödvändigt för att tillstånds- och tillsynsmyndigheterna ska ha aktuella uppgifter vid sin tillsyn. Detta för att i förlängningen förhindra att den som inte har rätt att hantera explosiva varor exempelvis kan införskaffa sådana på grund av att det nationella tillståndsregistret inte är uppdaterat. Regeringen bedömer därför att förslaget är befogat.

Såvitt avser förslaget att Polismyndigheten ges möjlighet att överklaga tillstånd och godkännanden bedömer regeringen att detta kommer kunna bidra till en mer rättvis konkurrens på området. Detta eftersom seriösa aktörer gynnas av att oseriösa aktörer får sina tillstånd återkallade. I viss mån kan det påverka prisbilden på marknaden om oseriösa aktörer, som tidigare kunnat pressa priserna genom att tumma på kvaliteten, inte längre kan vara verksamma. Med hänsyn att till syftet med de aktuella förslagen bland annat är att motverka att brandfarliga och explosiva varor kommer i orätta händer anser regeringen att förslaget motiveras av tungt vägande skäl i sammanhanget.

8.4 Övriga konsekvenser

Regeringens förslag bedöms inte påverka några andra aktörer än de som beskrivits ovan i någon väsentlig omfattning. Regeringen bedömer inte att förslagen påverkar Sveriges åtaganden i förhållande till EU. Förslagen bedöms inte få några konsekvenser för jämställdheten eller miljön.

9 Författningskommentar

Förslaget till lag om ändring i lagen (2010:1011) om brandfarliga och explosiva varor

19 d § Om någon av dem som anges i 19 § byts ut eller om det tillkommer någon sådan person, ska det snarast anmälas till tillståndsmyndigheten. *Detsamma gäller om personen inte längre deltar i, förestår eller har ett betydande inflytande över verksamheten.*

Om den som tillkommer eller ersätter en person enligt första stycket är anmäld som föreståndare eller deltagare och kraven i 19 § är uppfyllda, ska tillståndsmyndigheten godkänna personen enligt 19 a §.

Paragrafen reglerar vad som ska ske om någon av dem som anges i 19 § byts ut eller slutar eller om det tillkommer någon sådan person. Övervägandena finns i avsnitt 6.2.

Bestämmelsen omfattar föreståndare enligt 9 §, de som är anmälda att delta i en verksamhet enligt 9 a § och de fysiska personer som har ett betydande inflytande över en tillståndspliktig verksamhet som är en juridisk person.

Av ändringen i *första stycket* följer att om en person som tillhör någon av dessa kategorier inte längre deltar i, förestår eller har ett betydande inflytande över den tillståndspliktiga verksamheten ska detta snarast anmälas till tillståndsmyndigheten. Detta innebär t.ex. att en anmälan även ska göras om personen i fråga fortfarande arbetar för ett företag som bedriver tillståndspliktig verksamhet, men har fått nya arbetsuppgifter som medför att han eller hon inte längre är deltagare, föreståndare eller en person med ett betydande inflytande över verksamheten. Ett annat exempel är om ett anställningsförhållande upphör. Om personen som anmälan rör var godkänd som deltagare eller föreståndare i verksamheten bör ett ärende om återkallelse av godkännandet inledas (jfr 20 a §). Med att anmälan ska ske snarast avses att den ska göras så snart det är möjligt och senast samma dag som förändringen genomförs (prop. 2020/21:158 s. 47).

Ändringen i *andra stycket* är språklig och tydliggör att det endast är den som tillkommer eller ersätter en person samt är anmäld som föreståndare eller deltagare som ska godkännas, om förutsättningarna för detta är uppfyllda.

20 § Ett tillstånd ska återkallas, om

1. förutsättningarna för tillståndet inte *längre* är uppfyllda,
2. en bestämmelse i lagen, en föreskrift som meddelats i anslutning till lagen eller ett villkor som uppställts med stöd av lagen i något väsentligt avseende inte följs,
3. det behövs med hänsyn till risken för obehörigt förfarande, brand och explosion samt konsekvenserna av en brand eller en explosion, eller
4. det finns någon annan skälig anledning att återkalla tillståndet.

Vid bedömningen av om ett tillstånd ska återkallas ska det särskilt beaktas om

1. tillståndshavaren har nekat en tillsynsmyndighet upplysningar, handlingar eller tillträde för tillsyn enligt 24 §,
2. tillståndshavaren inte har kunnat redovisa de explosiva varor som hanteras, överförs, importeras eller exporteras, eller

3. tillståndshavaren inte har anmält förlust av explosiva varor till Polismyndigheten.

Paragrafen anger under vilka förutsättningar ett tillstånd för brandfarliga eller explosiva varor ska återkallas.

Genom ändringen i *första stycket första punkten* byts uttrycket ”länge” ut till ”längre”. Ändringen är av rättelsekaraktär och innebär ingen ändring i sak.

34 § En kommuns beslut enligt denna lag eller enligt föreskrifter som har meddelats i anslutning till lagen får överklagas hos länsstyrelsen. Länsstyrelsens beslut får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol.

Myndigheten för civilt försvars beslut enligt denna lag eller enligt föreskrifter som har meddelats i anslutning till lagen får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol.

Om en kommun överklagar ett beslut enligt 23 a § tredje stycket, ska Myndigheten för civilt försvar vara kommunens motpart sedan handlingarna i ärendet har överlämnats till domstolen.

Polismyndigheten får överklaga beslut om att bevilja tillstånd enligt 17 och 18 §§ samt beslut om att godkänna föreståndare och deltagare enligt 19 a §.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Paragrafen reglerar överklaganden av beslut. Övervägandena finns i avsnitt 6.1.

Enligt *fjärde stycket*, som är nytt, får Polismyndigheten överklaga beslut om att bevilja tillstånd avseende brandfarliga eller explosiva varor samt beslut om att godkänna föreståndare eller deltagare i verksamhet med explosiva varor.

Bestämmelsen torde främst aktualiseras i situationer där tillstånd eller godkännanden beviljats efter att Polismyndigheten yttrat sig i ärendet vid tillståndsmyndigheten (jfr 14 § förordningen [2010:1075] om brandfarliga och explosiva varor). Ett överklagande enligt bestämmelsen kan exempelvis röra situationer då Polismyndigheten i sitt yttrande har avstyrkt att tillstånd eller godkännande ges. Ett annat exempel är om det i tiden efter att myndigheten yttrat sig, men innan beslutet vunnit laga kraft, framkommer nya omständigheter som medför att ett beviljat tillstånd eller godkännande kan ifrågasättas. Det ska dock framhållas att det inte finns något hinder mot att Polismyndigheten överklagar beslut även i ärenden där myndigheten inte yttrar sig, t.ex. i samband med beslut om överföring eller import av explosiva varor.

Vid ett överklagande är det den sökande parten som är Polismyndighetens motpart. Polismyndighetens rätt att överklaga begränsas inte till att endast avse kommunens eller Myndigheten för civilt försvars beslut utan omfattar även länsstyrelsens och allmän förvaltningsdomstols beslut att bevilja ett tillstånd eller godkänna en deltagare eller föreståndare (jfr prop. 2009/10:237 s. 224–225 och 266–267).

Sammanfattning av departementspromemorian

En ändamålsenlig hantering av tillstånd och tillsyn av explosiva varor (Ds 2025:6)

Bilaga 1

Under senare år har konflikter i kriminella miljöer resulterat i en eskalerad våldsutveckling och ett stort antal sprängningar i offentliga miljöer. I syfte att minska kriminellas tillgång till sprängmedel föreslås i promemorian författningsändringar i bland annat lagen (2010:1011) om brandfarliga och explosiva varor.

Tillståndsprövningen föreslås bli tydligare genom att det ska framgå av lagen om brandfarliga och explosiva varor i vilka fall tillstånd för viss hantering av explosiva varor kan sökas i en kommun även om verksamheten ska ske i mer än en kommun. Det ska av lagen tydligt framgå att frågor om tillstånd till användning, överföring eller förvaring av explosiva varor i ett flyttbart förråd som ska ske i mer än en kommun ska prövas av den kommun där sökanden är bosatt eller där verksamheten har sitt säte.

Det brottsförebyggande perspektivet stärks i tillståndsprövningen och kraven för att ändra villkor i eller återkalla ett tillstånd sänks. Polismyndigheten ges en särskild roll med möjlighet att överklaga beslut om beviljade tillstånd och ansöka om återkallelse av gällande tillstånd. Regler kring vad som ska hända med överblivna varor, efter ett upphört eller återkallat tillstånd, införs.

Den kommunala verksamheten avseende brandfarliga och explosiva varor föreslås bli föremål för tillsyn från Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB). MSB ska också ansvara för att samordna kommunerna och hjälpa dem i deras arbete med hantering av frågor inom tillståndsverksamheten. Känsliga uppgifter i tillsynsärenden föreslås omfattas av sekretess.

Det föreslås införas ett krav på att anmäla till tillsynsmyndigheten innan användning eller tillfällig förvaring av explosiva varor påbörjas. Tillsynsmyndigheter föreslås få ett uttryckligt ansvar att polisanmäla lagöverträdelse, samtidigt som tillståndsinnehavare åläggs en skyldighet att anmäla misstänkta överlåtelser och överlämnanden av explosiva varor.

Författningsändringarna föreslås träda i kraft den 1 november 2025.

Promemorians lagförslag i relevanta delar

Förslag till lag om ändring i lagen (2010:1011) om brandfarliga och explosiva varor

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (2010:1011) om brandfarliga och explosiva varor

dels att 34 § ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas två nya paragrafer, 20 b och 32 a §§, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

20 b §

Polismyndigheten får hos tillståndsmyndigheten ansöka om återkallelse av tillstånd enligt 20 § och godkännande av föreståndare och deltagare enligt 20 a §.

32 a §

Brandfarlig eller explosiv vara som innehafts med tillstånd enligt denna lag får förklaras förverkad när tillståndet upphört eller återkallats om

1. innehavaren inte följt ett föreläggande från tillståndsmyndigheten att på visst sätt hantera varan, eller

2. det med hänsyn till omständigheterna kan befaras att varan kan komma till brottslig användning eller på annat sätt hanteras av obehöriga.

Försvarsmakten ska i fråga om beslag och förverkande av brandfarlig eller explosiv vara lämna Polismyndigheten det biträde som behövs om det inte medför synnerligt hinder i myndighetens ordinarie verksamhet.

En kommuns beslut enligt denna lag eller enligt föreskrifter som har meddelats i anslutning till lagen får överklagas hos länsstyrelsen. Länsstyrelsens beslut får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol.

Myndigheten för samhällsskydd och beredskaps beslut enligt denna lag eller enligt föreskrifter som har meddelats i anslutning till lagen får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol.

Om en kommun överklagar ett beslut enligt 23 § fjärde stycket, ska Myndigheten för samhällsskydd och beredskap vara kommunens motpart sedan handlingarna i ärendet har överlämnats till domstolen.

Polismyndigheten får överklaga ett beslut om tillstånd enligt 17 och 18 §§ samt godkännande av föreståndare och deltagare enligt 19 a §.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Denna lag träder i kraft den 1 november 2025.

¹ Senaste lydelse 2010:1011.

Förteckning över remissinstanserna

Efter remiss har yttranden kommit in från Ale kommun (Bohus räddningstjänstförbund), Arbetsmiljöverket, Bergsprängningsentreprenörernas förening (BEF), Bjurholm kommun, Bodens kommun, Bollnäs kommun (Räddningstjänsten södra Hälsingland), Boverket, Brandskyddsföreningen, Brottsförebyggande rådet (BRÅ), Byggföretagen, Byggherrarna, Domstolsverket, Ekobrottsmyndigheten, Enköpings kommun, Eslövs kommun, Fastighetsägarna, Fortifikationsverket, Försvarets materielverk, Försvarmakten, Förvaltningsrätten i Göteborg, Förvaltningsrätten i Luleå, Göteborgs stad, Hovrätten för Västra Sverige, Inspektionen för särskilda produkter, Integritetsskyddsmyndigheten, Justitiekanslern, Jönköpings kommun, Kammarrätten i Stockholm, Katrineholms kommun, Kompetenscentrum för Energetiska Material (KCEM), Kustbevakningen, Länsstyrelsen i Gävleborgs län, Länsstyrelsen i Jönköpings län, Länsstyrelsen i Kalmar län, Länsstyrelsen i Norrbottens län, Länsstyrelsen i Värmlands län, Länsstyrelsen i Västra Götalands län, Mariestads kommun, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, Norrtälje kommun, Olofströms kommun, Polismyndigheten, Regelrådet, Stockholms kommun, Styrelsen för ackreditering och teknisk kontroll (Swedac), Sundsvalls kommun (Medelpads räddningstjänst), Sveriges advokatsamfund, Sveriges Kommuner och Regioner, Säkerhetspolisen, Tidningsutgivarna, Totalförsvarets forskningsinstitut (FOI), Trafikverket, Trollhättans kommun (Räddningstjänsten Fyrbodal), Tullverket, Uppsala tingsrätt, Åklagarmyndigheten och Ångermanlands tingsrätt.

Därutöver har yttranden inkommit från Räddningstjänstförbundet Storgöteborg, Storstockholms brandförsvär, Sveriges pyroteknikbranschförbund (SPB) och Vännäs kommun.

Följande remissinstanser har inte svarat eller angett att de avstår från att lämna några synpunkter: Arboga kommun, Arvika kommun, Bergs kommun, Borgholms kommun, Byggmateriellindustrierna, Falkenbergs kommun, Företagarna, Gällivare kommun, Huddinge kommun, Hylte kommun, Karlskoga kommun, Landsorganisationen (LO), Ljusdals kommun, Länsstyrelsen i Södermanland, Norrköpings kommun, Riksdagens ombudsmän, Sveriges akademikers centralorganisation (Saco), Svenska Bergteknikföreningen, Svenska Byggnadsarbetareförbundet, Svenskt Näringsliv, Tingsryds kommun, Tjänstemännens centralorganisation (TCO), Transportstyrelsen, Älvdalens kommun, Älvkarleby kommun och Örebro kommun.

Sammanfattning av departementspromemorian En ändamålsenlig hantering av tillstånd och tillsyn av explosiva varor – slutredovisning (Ds 2025:10)

De senaste åren har antalet sprängdåd i Sverige ökat kraftigt. I syfte att motverka denna utveckling och förhindra att kriminella har tillgång till explosiva varor lämnas i denna promemoria ett antal förslag som ska utöka och förbättra kontrollen av personer som har rätt att hantera explosiva varor enligt lagen (2010:1011) om brandfarliga och explosiva varor (LBE).

I promemorian föreslås att Polismyndigheten ska få ha direktåtkomst till uppgifterna i det nationella tillståndsregistret för explosiva varor samt att Polismyndigheten ska ha rätt att ta del av uppgifterna i registret i vissa specifikt angivna syften som inte är renodlat brottsbekämpande. Förslagen bedöms ge Polismyndigheten möjligheter att använda det nationella tillståndsregistret för explosiva varor i utökad utsträckning och på ett ändamålsenligt sätt, som inbegriper en rutinmässig kontroll av personer som förefaller olämpliga att hantera explosiva varor.

Vidare föreslås att ett företag ska anmäla till tillståndsmyndigheten om någon i företaget som är anmäld enligt LBE som deltagare, föreståndare eller person med betydande inflytande över verksamheten slutar eller får nya arbetsuppgifter så att personen i fråga inte längre deltar i, förestår eller har ett betydande inflytande över verksamheten. Att företag informerar tillståndsmyndigheten om detta bedöms vara nödvändigt för att tillståndsmyndigheten ska ha möjlighet återkalla tillståndet eller godkännandet för personen i fråga och för att det nationella tillståndsregistret för explosiva varor ska innehålla uppdaterade och adekvata uppgifter om vem som har rätt att handskas med explosiva varor.

Slutligen föreslås att en kommunal tillståndsmyndighet i samband med att den återkallar ett tillstånd ska kunna återkalla också andra tillstånd som tillståndshavaren har enligt LBE men som har utfärdats av en annan kommunal tillståndsmyndighet. Förslaget bedöms nödvändigt bl.a. för att åstadkomma ett snabbt återkallande av tillstånd när en tillståndshavare har uppvisat mycket allvarliga brister i sin hantering av explosiva varor.

I utredningens uppdrag har också ingått att analysera och ta ställning till Polismyndighetens behov av att, utan hinder av sekretess, kunna lämna uppgifter till tillstånds- och tillsynsmyndigheter. Utredningens bedömning är att den befintliga sekretesslagstiftningen inte hindrar att Polismyndigheten lämnar relevant information till tillstånds- och tillsynsmyndigheter. Något förslag om ändring i sekretesslagstiftningen lämnas därför inte i promemorian.

Promemorians lagförslag i relevanta delar

Förslag till lag om ändring i lagen (2010:1011) om brandfarliga och explosiva varor

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (2010:1011) om brandfarliga och explosiva varor att 19 d § ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

19 d §¹

Om någon av dem som anges i 19 § byts ut eller om det tillkommer någon sådan person, ska det snarast anmälas till tillståndsmyndigheten.

Om *personen* är anmäld som föreståndare eller deltagare och kraven i 19 § är uppfyllda, ska tillståndsmyndigheten godkänna personen enligt 19 a §.

Om någon av dem som anges i 19 § byts ut eller om det tillkommer någon sådan person, ska det snarast anmälas till tillståndsmyndigheten. *Detsamma ska göras om någon av dem som anges i 19 § inte längre deltar i, förestår eller har ett betydande inflytande över verksamheten.*

Om *den som tillkommer enligt första stycket* är anmäld som föreståndare eller deltagare och kraven i 19 § är uppfyllda, ska tillståndsmyndigheten godkänna personen enligt 19 a §.

Denna lag träder i kraft den 15 juli 2025.

Efter remiss har yttranden kommit in från Ale kommun (Bohus räddningstjänstförbund), Arbetsmiljöverket, Bergsprängningsentreprenörernas förening (BEF), Bjurholms kommun (Bjurholms Räddningstjänst), Bollnäs kommun (Räddningstjänsten södra Hälsingland), Brottsförebyggande rådet, Byggföretagen, Byggherrarna, Ekobrottsmyndigheten, Eslövs kommun, Fortifikationsverket, Försvarets materielverk, Försvarsmakten, Förvaltningsrätten i Göteborg, Förvaltningsrätten i Luleå, Göteborgs universitet (Juridiska institutionen), Hylte kommun, Integritetsskyddsmyndigheten, Justitiekanslern, Kammarrätten i Stockholm, Katrineholms kommun, Kustbevakningen, Länsstyrelsen i Gävleborgs län, Länsstyrelsen i Jönköpings län, Länsstyrelsen i Kalmar län, Länsstyrelsen i Norrbottens län, Länsstyrelsen i Södermanlands län, Länsstyrelsen i Värmlands län, Länsstyrelsen i Västra Götalands län, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, Olofströms kommun, Polismyndigheten, Riksdagens ombudsmän (JO), Sundsvalls kommun (Medelpads Räddningstjänstförbund), Stockholms kommun, Sveriges advokatsamfund, Sveriges Kommuner och Regioner, Säkerhetspolisen, Tidningsutgivarna, Totalförsvarets forskningsinstitut, Trafikverket, Transportstyrelsen, Tullverket, Umeå universitet (Samhällsvetenskapliga fakulteten) och Åklagarmyndigheten.

Därutöver har yttranden inkommit från Räddningstjänstförbundet Storgöteborg, Storstockholms brandförsvär, Svensk Handel, Sveriges Pyroteknikbranschförbund (SPB) och Vännäs kommun.

Följande remissinstanser har inte svarat eller angett att de avstår från att lämna några synpunkter: Arboga kommun, Arvika kommun, Bergs kommun, Bodens kommun, Borgholms kommun, Brandskyddsföreningen, Byggmaterialindustrierna, Enköpings kommun, Falkenbergs kommun, Fastighetsägarna, Företagarna, Gällivare kommun, Göteborgs kommun, Huddinge kommun, Jönköpings kommun, Karlskoga kommun, Kompetenscentrum för Energetiska Material (KCEM), Landsorganisationen i Sverige (LO), Ljusdals kommun, Mariestads kommun, Norrköpings kommun, Norrtälje kommun, Regelrådet, Svenska Bergteknikföreningen, Svenska Byggnadsarbetareförbundet, Svenskt Näringsliv, Sveriges akademikers centralorganisation (Saco), Tingsryds kommun, Tjänstemännens centralorganisation (TCO), Trollhättans kommun, Älvdalens kommun, Älvkarleby kommun och Örebro kommun.